

VERTYBINIŲ POPIERIŲ POŽYMIŲ TURINČIŲ ŽETONŲ SIŪLYMO GAIRĖS

TURINYS

1. SANTRAUKA
 - 1.1. Įžanga
 - 1.2. Gairių tikslai
2. TAIKYMO SRITIS
 - 2.1. Kam?
 - 2.2. Kas?
3. PLATESNIS KONTEKSTAS
 - 3.1. Pagrindiniai vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymo bruožai
 - 3.2. Virtualusis turtas, konvertavimas į žetonus ir žetonai
 - 3.3. Blokų grandinė: technologija, kuria grindžiamas vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymas
 - 3.4. Žetonų tipai ir jų gyvavimo ciklas
4. TEISINIS ŽETONŲ KVALIFIKAVIMAS
 - 4.1. Teisinio kvalifikavimo įvairovė
 - 4.2. Esminiai efektyvaus žetonų kvalifikavimo principai
 - 4.3. Teisinis kvalifikavimas pagal į Lietuvos teisės aktus perkeltą FPRD II
 - 4.4. Šeši ICO virtualiojo turto pavyzdžiai
5. REGULIAVIMAS, KAI ŽETONAI LAIKOMI FINANSINĖMIS PRIEMONĖMIS
 - 5.1. Viešo siūlymo apibrėžtis
 - 5.2. Pareiga skelbti prospektą
 - 5.3. Informacijos apie vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisiją atskleidimas
 - 5.4. Pareiga parengti informacinį dokumentą
 - 5.5. Rekomendacijos dėl informacijos apie specifinius rizikos veiksnius, susijusius su vertybinių popierių požymių turinčių žetonų išleidimu ir jų emitentais, atskleidimo
 - 5.6. Išmaniosios sutartys
 - 5.7. Pirminė vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apyvarta
 - 5.8. Antrinė vertybinių popierių požymių turinčių žetonų prekyba
 - 5.9. Vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apskaita
 - 5.10. Žetonų, kurie laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, reklama
 - 5.11. Nuostatų dėl periodinės informacijos atskleidimo taikymas ir emitento kontrolės perėmimas
 - 5.12. Piktnaudžiavimo rinka reglamentas
6. TEISĖS AKTŲ NUORODOS, SANTRUMPOS IR TERMINŲ ŽODYNAS
7. ĮSPĖJIMAS

1. SANTRAUKA

1.1 Įžanga

1. Pastaruoju metu verslas ir pavieniai asmenys, kapitalui pritraukti naudojantys virtualiojo turto siūlymus, pavyzdžiui, pirminį virtualiojo turto žetonų siūlymą (toliau – ICO¹) ar vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymą (toliau – STO²), pritraukia vis didesnę investuotojų, rinkų, vyriausybių ir reguliavimo institucijų dėmesį.
2. 2017 m. spalio mėn. Lietuvos bankas (toliau – LB) paskelbė „Lietuvos banko poziciją dėl virtualiojo turto ir pirminio virtualiojo turto žetonų platinimo“ (papildyta 2019 m. sausio 21 d.) (toliau – LB pozicija), kurioje išdėstytas LB reguliavimo požiūris į virtualių turto ICO.
3. Atsižvelgdami į pastaruoju metu padidėjusį skaitmeninių žetonų (toliau – žetonų), turinčių perleidžiamųjų vertybinių popierių ar kitų finansinių priemonių požymių, populiarumą, šiose Gairėse LB su STO organizatoriais, kūrėjais, investuotojais ir kitais rinkos dalyviais dalijasi savo požiūriu į STO teisinį kvalifikavimą ir šių siūlymų suvokimą dabartinės reguliavimo sistemos kontekste. Labiausiai susitelkiama į tai, ar pagal 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (toliau – FPRD II), perkelta į Lietuvos nacionalinę teisę, žetonai būtų laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais ar kitomis finansinėmis priemonėmis. Taip pat aiškiau pateikiami kiti reguliavimo aspektai, susiję su STO veikla.
4. Šiuo metu Lietuvos ar Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktuose nėra nustatyta jokia specifinė STO reguliavimo sistema³. Tai kelia daugybę klausimų, pvz., ar, ir jei taip, koks reguliavimas turėtų būti taikomas STO, atsižvelgiant į tai, kad egzistuojančios taisyklės buvo sukurtos negalvojant apie šias priemones. Pažymėtina, kad kai kurios ES valstybės narės (pvz., Malta, Prancūzija) įvedė ICO reguliavimą nacionaliniu lygmeniu, o kitos valstybės narės laikosi pozicijos, kad tam tikri ICO gali atitikti jau esamus finansų rinkų teisės aktus.
5. Nors nėra specifinio reglamentavimo, kuris būtų taikomas STO, priklausomai nuo žetonų pobūdžio, galima pasitelkti ir galiojančius reguliavimo reikalavimus. LB yra technologijoms neutrali reguliavimo institucija, tad naujų technologijų naudojimas nekeičia LB taikomos reguliavimo ir priežiūros sistemos. Kriterijai, atspindintys ekonomines žetonų funkcijas, turėtų būti laikomi lemiamais veiksniais. Kai žetonai yra išleidžiami teikiant STO ir priklauso perleidžiamųjų vertybinių popierių arba kitų finansinių priemonių kategorijoms, jų emitentui, sutelktinio finansavimo ar kitoms prekybos platformoms ir (arba) įmonėms, kurios teikia šių priemonių investavimo paslaugas ir (arba) veiklas, turėtų būti taikomas visas ES ir nacionalinių finansinių taisyklių rinkinys, įskaitant 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai arba įtraukiami į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą ir kuriuo panaikinama Direktyva 2003/71/EB (toliau – Reglamentas dėl prospekto), Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymą (toliau – Vertybinių popierių įstatymas), Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymą (toliau – Finansinių priemonių rinkų įstatymas), Lietuvos Respublikos sutelktinio

1 Teisės aktų nuorodos, santrumpos ir terminų žodynas pateikti šių Gairių 6 skirsnyje.

2 Šiose Gairėse ICO (pirminio virtualiojo turto žetonų siūlymo) reikšmė taip pat apims ir STO (vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymą).

3 Kai kurios ES valstybės narės (pvz., Malta) turi nacionalinę ICO išleidimo veiklos reguliavimo tvarką.

finansavimo įstatymą (toliau – Sutelktinio finansavimo įstatymas), 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) ir kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB ir Komisijos direktyvos 2003/124/EB, 2003/125/EB ir 2004/72/EB (toliau – PRR), 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 909/2014 dėl atsiskaitymo už vertybinius popierius gerinimo Europos Sąjungoje ir centrinių vertybinių popierių depozitoriumų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos 98/26/EB ir 2014/65/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 236/2012 (toliau – Centrinė vertybinių popierių depozitoriumų reglamentas), Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymą (toliau – Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas), bet neapsiribojant šiais teisės aktais⁴.

- 6. Potencialiems rinkos dalyviams siekiant būti tikrais, kad žetonų naudojimas yra leistinas visose jų vykdomose reguliuojamose veiklose, reikėtų visų pirma patiems atsakingai įvertinti, ar pagal taikomus teisės aktus žetonai laikytini reguliuojama finansine priemone. Jei rinkos dalyviai nėra įsitikinę, ar jų siūlomoms žetonams taikomas reguliavimas, LB skatina teirautis ekspertų patarimo. Norint nustatyti STO pobūdį ir teisinį kvalifikavimą pagal Lietuvos ir ES teisės aktus, kiekvieną atvejį reikėtų išnagrinėti atskirai.**
7. Pažymėtina, kad šiose Gairėse nenustatoma speciali STO reguliavimo tvarka, bet užtikrinama, kad žetonų siūlymams, priklausomai nuo jų savybių, būtų taikomi tam tikri finansų rinkas reglamentuojantys teisės aktai ir tam tikri priežiūros reikalavimai. Šiose Gairėse pateikiami teiginiai pagrįsti Lietuvos ir ES teisės aktuose nustatytais taisyklėmis, anksčiau minėta LB pozicija ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (toliau – ESMA) 2018 m. gruodžio 10 d. paskelbtu Patarimu „Pirminis virtualiojo turto žetonų siūlymas ir virtualusis turtas“ Nr. ESMA50-157-1391 (angl. k.) (toliau – ESMA patarimas)⁵.

1.2 Gairių tikslai

8. Kadangi, taikant atitinkamus saugiklius, verslui ir investuotojams STO gali suteikti naujų galimybių, LB mano, kad teisinis aiškumas ir tikrumas dėl žetonų teisinio statuso ir juos išleidžiančio subjekto atsakomybės pagal galiojančius finansų rinkų teisės aktus yra labai sveikintinas. Taigi, LB tikisi, kad šios Gairės padės rinkos dalyviams geriau suprasti, ar žetonams, kuriuos jie naudoja, taikytina finansų rinkų reguliavimo ir priežiūros sistema, ir paaiškins LB lūkesčius rinkos dalyvių, kurie vykdo veiklas, susijusias su žetonais, Lietuvos Respublikoje vertinamais kaip vertybiniai popieriai ar kitos finansinės priemonės, atžvilgiu.
9. Nors teikiant STO išleisti žetonai gali suteikti naudos, reikėtų atsižvelgti ir į jų galimą keliamą riziką investuotojų apsaugai, finansiniam stabilumui ir rinkos vientisumui. Šios Gairės taip pat skirtos tam, kad investuotojai geriau suprastų, kas yra STO būdu į rinką išleidžiami žetonai, ir įvertintų potencialią jų keliamą riziką.

2. TAIKYMO SRITIS

4 Teisės aktai, taikomi žetonams, kurie traktuojami kaip perleidžiamieji vertybiniai popieriai ir (arba) kitos finansinės priemonės, nurodyti šių Gairių 5 skirsnyje.

5 <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/crypto-assets-need-common-eu-wide-approach-ensure-investor-protection>.

2.1. Kam?

10. Šios Gairės aktualios:

- subjektams, leidžiantiems ar kuriantiems žetonus (emitentams);
- subjektams ir asmenims, perkantiems ar parduodantiems žetonus pirminėje ar antrinėje rinkoje (investuotojams);
- subjektams, reklamuojantiems žetonus ir juos rekomenduojantiems;
- sutelktinio finansavimo ir kitų prekybos platformų operatoriams;
- investicinėms įmonėms, teikiančioms investavimo paslaugas ar vykdančioms veiklas, susijusias su STO;
- subjektams, teikiantiems siūlymo ir apskaitos paslaugas, susijusias su STO.

2.2. Kas?

11. Šiose Gairėse LB siekia aptarti „investavimo“ žetonus ir „investavimo“ ir (arba) „prekių ir paslaugų“, ir (arba) „mokėjimo“ žetonų hibridus, kuriems gali būti taikomas galiojantis finansų rinkų reglamentavimas ir taip pat priežiūros sistema. Žetonai, kurie kvalifikuojami kaip tik „mokėjimo“ ir „prekių ir paslaugų“ žetonai, nėra šių Gairių dalykas⁶.
12. Atsižvelgiant į ankstesnį teiginį, šiose Gairėse LB nurodo „investavimo“ žetonų ir „investavimo“ ir (arba) „prekių ir paslaugų“, ir (arba) „mokėjimo“ žetonų hibridų, išleistų teikiant STO, savybes, kurios suponuoja atitinkamų finansų rinkų teisės aktų taikymą (Reglamento dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymo, PRR ir kt.).
13. Šios Gairės apima tam tikras veiklas, susijusias su „investavimo“ žetonais ir hibridais, ypač tokių žetonų išleidimą ir tam tikrus platinimo ir prekybos aspektus.
14. Šios Gairės nėra sutelktos į investicinių paslaugų teikimą, kolektyvinio investavimo subjektų reguliavimą ir pinigų plovimo arba teroristų finansavimo problemas. Vis dėlto LB mano, kad visiems žetonams ir su jais susijusioms veikloms turėtų būti taikomas Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (toliau – PP / TF) prevencijos įstatymas. Rinkos dalyviams patariama vadovautis Tarptautinės kovos su pinigų plovimu organizacijos (FATF) rekomendacijomis dėl tarptautinių standartų, skirtų kovoti su pinigų plovimu bei teroristų finansavimu ir ginklų platinimu (atnaujinta 2018 m. spalio mėn.)⁷.
15. Taip pat reikėtų paminėti, kad su žetonais susijusioms veikloms, kurios nepatenka į šių Gairių sritį (t. y. žetonams, kurie nelaikomi finansinėmis priemonėmis), turėtų būti taikomi atitinkami teisės aktai, jei tokie egzistuoja (pavyzdžiui, civilinės teisės, mokėjimo paslaugų teisės aktai).

3. PLATESNIS KONTEKSTAS

3.1. Pagrindiniai vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymo bruožai

⁶ Žetonų klasifikacija pateikiama šių Gairių 3.4 skirsnyje.

⁷ <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>.

16. STO yra naujas kapitalo pritraukimo metodas. Šis naujas metodas skiriasi nuo esamų tradicinių kapitalo pritraukimo mechanizmų.
17. Pirma, subjektas, kuris nori pritraukti kapitalo pasinaudodamas STO, neleidžia akcijų, obligacijų ar jokių kitokių finansinių priemonių tradiciniu būdu. Jis viešame ir (arba) privačiame registre išleidžia kriptografines apibrėžtis, įprastai įvardijamas kaip žetonai, kurie juos įsigijusiems asmenims suteikia įvairių teisių, kurios turi teisių, suteikiamų akcininkams, obligacijų ar kitų finansinių priemonių savininkams, požymių arba tas teises atitinka.
18. Antra, žetonų leidimas nėra vykdomas tradiciniais kanalais, kai reguliavimo institucijos ir trečiosios šalys, pavyzdžiui, tarpininkai, turi dalyvauti juos išleidžiant. Šiuo atveju viskas vykdoma pasitelkiant paskirstytųjų duomenų technologiją (toliau – PDT).
19. Priklausomai nuo galimų skirtingų pasirinkimo būdų ir interpretacijų, galima išskirti ir kitus pagrindinius STO požymius.

3.2. Virtualusis turtas, konvertavimas į žetonus ir žetonai

20. Nėra vieno sutarto virtualiojo turto apibrėžimo, bet įprastai virtualusis turtas yra įvardijamas kaip kriptografiškai apsaugotos skaitmeninės vertės ar sutartyje numatytos teisės išraiškos, kurios, naudojant tam tikros rūšies PDT, gali būti perleidžiamos, saugomos ar parduodamos elektroniniu būdu⁸.
21. Šiose Gairėse virtualusis turtas yra vartojamas kaip plati sąvoka, o „žetonų“ terminas vartojamas siekiant nurodyti skirtingas virtualiojo turto formas.
22. Konvertavimas į žetonus – metodas, kuriuo teisės į turtą konvertuojamos į skaitmeninius žetonus.
23. Žetonai yra skaitmeninis turtas, kuris gali būti registruojamas / platinamas / naudojamas kitoms susijusioms funkcijoms paskirstytuose duomenyse atlikti (sudarant išmaniąsias sutartis).

3.3. Blokų grandinė: technologija, kuria grindžiamas vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymas

24. Blokų grandinė – technologija, kuri leidžia realiojo pasaulio turtą sėkmingai konvertuoti į žetonus. Naudojant blokų grandinę, realiojo pasaulio vertybiniai popieriai paverčiami skaitmeniniais žetonais ir paprastai įvardijami kaip vertybinių popierių požymių turintys žetonai.
25. Norėdamas vertybinius popierius keisti į žetonus, emitentas turi sudaryti išmaniąją sutartį, kurioje nustatoma žetonų išleidimo strategija ir saugojimas. Emitentas privalo užtikrinti žetonų platinimo apskaitą. Įprastai tai numatoma sudarant išmaniąją sutartį. Naudojant išmaniąsias sutartis vyksta žetonų judėjimas. Tokie žetonai turi iš anksto suprogramuotą funkcionavimo formulę, todėl kai kurie jų sandoriai gali būti atliekami savarankiškai.

3.4. Žetonų tipai ir jų gyvavimo ciklas

26. Reikėtų pabrėžti, kad žetonai gali turėti daugybę skirtingų savybių ir skirtingus gyvavimo ciklus.

⁸ <https://www.fca.org.uk/firms/cryptoassets>.

- 27.** Nėra pripažintos vienareikšmės žetonų klasifikacijos ir neaišku, ar labai išsami klasifikacija reikalinga. Aiškumo ir patogumo dėlei toliau nurodytas nebaigtinis žetonų tipų, išskirtų atsižvelgiant į žetonų pobūdį, ekonominę funkciją ir jų suteikiamas teises, sąrašas (žr. 1 paveikslą):
- „mokėjimo“ žetonai;
 - „prekių ir paslaugų“ žetonai;
 - „investavimo“ žetonai;
 - „investavimo“ ir (arba) „prekių ir paslaugų“, ir (arba) „mokėjimo“ žetonų hibridai.
- 28.** „Mokėjimo“ žetonai gali būti naudojami kaip iškeitimo ar mokėjimo priemonės, sumokant už prekes ar paslaugas (perdavimo vertė). Šiems žetonams netaikomos šios Gairės, todėl „mokėjimo“ žetonai nebus aptarti išsamiau. Pavyzdys: bitkoinai.
- 29.** „Prekių ir paslaugų“ žetonai suteikia tam tikras „prekių ir paslaugų“ ar vartojimo teises, pvz., galimybę jais naudojantis pasiekti ar nusipirkti tam tikrų paslaugų ir (arba) produktų. Šie žetonai taip pat nėra išsamiau aptariami šiose Gairėse. Pavyzdys: „Lympo“ žetonai (LYM prekių ir paslaugų žetonai).
- 30.** „Investavimo“ žetonai yra tam tikrų savybių turintys žetonai. Tai reiškia, kad jie atitinka perleidžiamųjų vertybinių popierių ar kitų finansinių priemonių, kaip antai akcijų ar skolos priemonių (išsamiau aprašytų šių Gairių 4.3 skirsnyje), apibrėžimus, nurodytus Finansinių priemonių rinkų įstatyme, kurio nuostatos atitinka FPRD II, ir patenka į finansų reguliavimo ir priežiūros sistemą. „Investavimo“ žetonai gali suteikti tam tikrų teisių į pelną, kaip, pvz., akcijos arba į akcijas panašios priemonės, arba turėti ne nuosavybės priemonių požymių. Pavyzdys: „Bitbond“ žetonai.
- 31.** „Investavimo“ ir (arba) „prekių ir paslaugų“, ir (arba) „mokėjimo“ žetonų hibridai patenka į anksčiau įvardytų teisių, kurios būdingos „investavimo“ ir (arba) „prekių ir paslaugų“, ir (arba) „mokėjimo“ žetonams, aprėptį.
- 32.** Taip pat yra daugybė veiklų, kurios per žetonų gyvavimo ciklą yra galimai su jais susijusios:
- išleidimas;
 - platinimas;
 - pavedimų pirkti ir (arba) parduoti priėmimas ir perdavimas;
 - prekyba;
 - apskaita;
 - saugojimas;
 - kita.
- 33.** Orientacinis rinkos dalyvių, jų veiklų, susijusių su žetonais, sąrašas ir orientacinis autorizacijos ir leidimų sąrašas pateikti 2 paveiksle.

4. TEISINIS ŽETONŲ KVALIFIKAVIMAS

4.1 Teisinio kvalifikavimo įvairovė

- 34.** Ar STO bus taikomas reguliavimas, priklausys nuo kiekvieno STO individualiai. Norint išsiaiškinti, ar žetonas turi perleidžiamųjų vertybinių popierių arba kitų FPRD II apibrėžtų finansinių priemonių tipų požymių, reikia įvertinti visas jo ypatybes, priklausančias nuo jo projekto ir išleidimo apimties.
- 35.** Reikėtų pabrėžti, kad teisinis žetonų statusas kiekvienoje valstybėje narėje gali skirtis pagal tai, kaip konkrečiai ES teisės aktai yra įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu kiekvienoje valstybėje narėje. 2018 m. vasarą buvo atlikta valstybių narių nacionalinių

kompetentingų institucijų (toliau – NKI) apklausa, kuria siekta įvertinti virtualiojo turto kaip finansinės priemonės teisinį kvalifikavimą. Apklausa atliko ESMA, o jos rezultatai pateikti ESMA patarimo 1 priede „Priedas – virtualiojo turto teisinis kvalifikavimas – NKI apklausa“ (toliau – Apklausa). Rezultatuose pabrėžiamas vyraujantis NKI požiūris, kad kai kurie žetonai, pvz., žetonai su pelno teisėmis, gali būti kvalifikuojami kaip perleidžiamieji vertybiniai popieriai ar kaip kitos FPRD II apibrėžtos finansinės priemonės. Už žetonų kaip finansinių priemonių klasifikavimą atsako kiekviena NKI, o klasifikavimas priklauso nuo konkretaus ES teisės aktų pritaikymo nacionaliniu lygmeniu ir NKI traktavimo. Vis dėlto apklausos rezultatai parodė, kad NKI, perkeldamos FPRD II į nacionalinius įstatymus, „finansinę priemonę“ apibrėžė skirtingai. Kai kurios institucijos pateikia išsamų perleidžiamuosius vertybinius popierius apibūdinančių pavyzdžių sąrašą, o kitos remiasi platesnėmis interpretacijomis. Dėl to kyla iššūkių, susijusių su žetonų reguliavimu ir priežiūra⁹.

4.2 Esminiai efektyvaus žetonų kvalifikavimo principai

36. LB laikosi pozicijos, kad pagrindinius finansinių priemonių požymius atitinkantys žetonai turėtų būti laikomi lygiaverčiais finansinėms priemonėms ir taip pat reguliuojami, nes **reguliavimas turėtų išlikti neutralus naudojamų technologijų požiūriu**. Technologijų požiūriu neutralus reguliavimas reiškia, kad finansų rinkų teisės aktų taikymas nepriklauso nuo to, kokia technologija pasitelkiama. Kai žetonai yra lygiaverčiai finansinėms priemonėms, jie turėtų būti traktuojami kaip finansinės priemonės ir jiems turi būti taikomi atitinkami finansų rinkų teisės aktai, nepaisant technologijos, kuri jiems taikoma (pavyzdžiui, PDT). Lygiavertiškumas finansinėms priemonėms reiškia, kad žetonai turi atitikti ES ir nacionalinį finansų rinkų reguliavimą. Norint nustatyti teisinį žetonų statusą ir galimybę taikyti ES ir Lietuvos finansų rinkų teisės aktus, kiekvienas konkretus atvejis bus atidžiai įvertinamas. LB vertybinių popierių požymių turinčius žetonus ir įprastus vertybinius popierius traktuoja vienodai ir nė vieniems iš jų nesuteikia prioriteto. Be argumentų dėl efektyvumo, abiem prieš tai minėtais atvejais reikėtų atitinkamai įvertinti investuotojų apsaugą, finansinį stabilumą ir rinkos vientisumą.
37. Kalbant apie žetonų kvalifikavimą, LB palaiko **turinio viršenybės prieš formą** principą, įskaitant ir reguliavimo arbitražo vengimą.
38. LB daro prielaidą, kad kai kurie žetonai teisiškai gali būti laikomi finansinėmis priemonėmis, tad **reikėtų atlikti išsamią analizę, ar taikyti ir kaip taikyti teisės aktus bei priežiūros sistemą. Kadangi kuriant dabartinius teisės aktus nebuvo galvojama apie virtualųjį turtą, gali reikėti atlikti tam tikrus teisės aktų pakeitimus ir pateikti naujas galiojančių teisės aktų interpretacijas**.

4.3 Teisinis kvalifikavimas pagal į Lietuvos teisės aktus perkeltą FPRD II

39. Svarbu išsiaiškinti, ar žetonas gali būti kvalifikuojamas kaip perleidžiamasis vertybinis popierius arba kitokia finansinė priemonė, atsižvelgiant į FPRD II perkėlimą į nacionalinę teisę, nes, kai žetonai yra laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais ar kitomis finansinėmis priemonėmis, jiems taikomi ir atitinkami finansų rinkų teisės aktai.

9 <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/crypto-assets-need-common-eu-wide-approach-ensure-investor-protection>.

- 40.** „Finansinės priemonės“ yra apibrėžtos FPRD II 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte. Jos yra, *inter alia*, „perleidžiamieji vertybiniai popieriai“, „pinigų rinkos priemonės“, „kolektyvinio investavimo subjektų vienetai“ ir kitos įvairios išvestinės priemonės. FPRD II 4 straipsnio 1 dalies 44 punkte taip pat apibrėžtas terminas „perleidžiamieji vertybiniai popieriai“.
- 41.** Prieš tai paminėtos nuostatos, kuriose apibrėžiamos „finansinės priemonės“ ir „perleidžiamieji vertybiniai popieriai“, yra perkeltos į Finansinių priemonių rinkų įstatymą (žr. 3 straipsnio 15 ir 52 dalis).
- 42.** „Finansinės priemonės“ apibrėžtos Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 15 dalyje. Nurodyta, kad finansinėmis priemonėmis gali būti bet kurios iš toliau išvardytų priemonių:
- 1) perleidžiamieji vertybiniai popieriai;
 - 2) pinigų rinkos priemonės;
 - 3) kolektyvinio investavimo subjektų vertybiniai popieriai;
 - 4) su vertybiniais popieriais, valiutomis, palūkanų normomis ar pajamingumu susieti pasirinkimo, ateities, apsigyrimo, išankstiniai palūkanų normos sandoriai ir kitos išvestinės priemonės, taip pat leidimų išdavimas ir kitos išvestinės priemonės, susijusios su leidimų išdavimu, finansiniai indeksai ir priemonės, už kurias gali būti atsiskaitoma grynaisiais pinigais arba prekėmis;
 - 5) su biržos prekėmis susieti pasirinkimo, ateities, apsigyrimo, išankstiniai palūkanų normos sandoriai ir kitos išvestinės priemonės, už kurias turi būti atsiskaitoma grynaisiais pinigais arba gali būti atsiskaitoma grynaisiais pinigais vienos iš šalių pasirinkimu (išskyrus nemokumo ir veiklos nutraukimo atvejus), kaip ir kitos finansinės priemonės.
- 43.** Norint, kad žetonas būtų kvalifikuojamas kaip perleidžiamasis vertybinis popierius pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 52 dalį, jis turi būti:
- a) cirkuliuojantis kapitalo rinkoje kaip bendrovių akcijos ir kiti vertybiniai popieriai, lygiaverčiai bendrovių, partnerystės pagrindu veikiančių bendrijų ir kitų subjektų akcijoms, taip pat depozitoriumo pakvitavimai dėl akcijų;
 - b) cirkuliuojantis kapitalo rinkoje kaip obligacijos ir kitų formų ne nuosavybės vertybiniai popieriai, įskaitant depozitoriumo pakvitavimus dėl ne nuosavybės vertybinių popierių;
 - c) cirkuliuojantis įmonių kapitale kaip kiti vertybiniai popieriai, suteikiantys teisę įsigyti perleidžiamųjų vertybinių popierių ar juos perleisti arba lemiantys piniginius atsiskaitymus, nustatomus atsižvelgiant į perleidžiamuosius vertybinius popierius, valiutas ar jų kursą, palūkanų normas, pajamingumą, biržos prekes arba kitus indeksus ar priemones.
- 44.** Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 52 dalis, kaip ir FPRD II 4 straipsnio 1 dalies 44 punktas, apima ilgą skirtingų perleidžiamųjų vertybinių popierių tipų sąrašą, patvirtinantį platų termino apibrėžimą ir turinio viršenybės prieš formą principo laikymąsi. Be tradicinių ir gerai žinomų priemonių, tokių kaip įmonių akcijos, depozitoriumo pakvitavimai, atitinkantys akcijas, obligacijos, ir depozitoriumo pakvitavimai dėl ne nuosavybės vertybinių popierių, kurios įvardytos sąrašė, kitos priemonės taip pat galėtų būti laikomos vertybiniais popieriais. Šios priemonės turi atitikti vieną iš toliau nurodytų savybių: a) būti lygiavertės bendrovių, partnerystės pagrindu veikiančių bendrijų ir kitų subjektų akcijoms, b) būti kitokios formos ne nuosavybės vertybiniais popieriais, c) būti kitais vertybiniais popieriais, kurie suteikia teisę įsigyti perleidžiamųjų vertybinių popierių ar juos perleisti arba lemia piniginius atsiskaitymus, nustatomus atsižvelgiant į perleidžiamuosius

vertybinius popierius, valiutas ar jų kursą, palūkanų normas, pajamingumą, biržos prekes arba kitus indeksus ar priemones.

4.3.1 Perleidžiamosios akcijos ir kiti akcijoms lygiaverčiai vertybiniai popieriai

- 45.** Akcijos terminas apibrėžtas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 1.102 straipsnio 1 dalyje. Akcija – tai vertybinis popierius, patvirtinantis jos turėtojo (akcininko) teisę dalyvauti valdant akcinę bendrovę ir, jei įstatymai nenustato ko kita, teisę gauti akcinės įmonės pelno dalį dividendais bei teisę į dalį įmonės turto, likusio po jos likvidavimo, kaip ir kitas įstatymų nustatytas teises. Analogiškas apibrėžimas pateiktas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme (toliau – Akcinių bendrovių įstatymas).
- 46.** Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 52 dalyje minimos ne tik akcijos, bet ir kiti vertybiniai popieriai, lygiaverčiai bendrovių, partnerystės pagrindu veikiančių bendrijų ir kitų subjektų akcijoms. Kadangi įstatymų leidėjas nėra nustatęs, kokie vertybiniai popieriai yra laikomi lygiaverčiais akcijoms ir patenka į perleidžiamųjų vertybinių popierių apibrėžimą, reikia atlikti atsakingą kiekvieno konkretaus atvejo įvertinimą, analizuojant vertybinių popierių pobūdį ir jiems suteikiamas teises.

Kaip tai pritaikoma žetonams?

- 47.** Jeigu žetonai jų turėtojams suteikia panašių ar lygiaverčių teisių kaip ir akcijos, pvz., teisę dalyvauti įmonės valdyme, turėti priėjimą prie įmonės pelno ir kapitalo paskirstymo likviduojant bendrovę, ir yra perleidžiami, jie gali būti laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, turinčiais akcijų požymių.
- 48.** LB mano, kad nėra universalaus sprendimo, kalbant apie teisinį žetonų kvalifikavimą. Kiekvienas atvejis turi būti įvertintas individualiai.

4.3.2 Perleidžiamosios obligacijos ir kitos ne nuosavybės vertybinių popierių formos

- 49.** Pagal Civilinio kodekso 1.103 straipsnį, obligacija yra vertybinis popierius, patvirtinantis jos turėtojo teisę gauti iš obligaciją išleidusio asmens joje nustatytais terminais nominaliąją obligacijos vertę, metines palūkanas ar kitokį ekvivalentą arba kitas turtines teises.
- 50.** Kapitalo rinkose perleidžiami visų formų ne nuosavybės vertybiniai popieriai yra priskiriami prie perleidžiamųjų vertybinių popierių.

Kaip tai pritaikoma žetonams?

- 51.** Jei žetonai pažymi emitento skolą žetonų turėtojui, tokie žetonai gali būti laikomi skoliniais įsipareigojimais (obligacijomis) ir patenka į vertybinių popierių apibrėžimą (su sąlyga, kad žetonai yra perleidžiami kapitalo rinkose).

4.3.3 Kiti perleidžiamieji vertybiniai popieriai

- 52.** Kitų perleidžiamųjų vertybinių popierių, apibrėžtų šių Gairių 43 punkto c papunktyje, pavyzdžiai taip pat gali apimti ir pasirinkimo sandorius, ir garantinius raštus bei struktūrines obligacijas, kai palūkanos yra susietos su bet kuria išvestine finansine

priemone (pvz., pasirinktu akcijų indeksu, palūkanų norma, kita išvestine finansine priemone ar jų deriniu) ir t. t.

Kaip tai pritaikoma žetonams?

- 53.** Žetonai, kurie jų turėtojams suteikia teisių, primenančių kitų vertybinių popierių suteikiamas teises, turėtų būti laikomi žetonais, turinčiais vertybinių popierių požymių.

4.3.4 Perleidžiamumas

- 54.** Kad žetonas būtų laikomas perleidžiamuoju vertybiniu popieriumi, turi būti galimybė jį perleisti. **Šiuo metu perleidžiamumo terminas nėra apibrėžtas Lietuvos įstatymuose.** LB laikosi nuomonės, kad žetonas turi būti laikomas perleidžiamu, kai jį galima perleisti arba parduoti kapitalo rinkose. Vien abstrakti galimybė, kad žetoną galima perleisti ar parduoti kapitalo rinkoje, yra pakankama, net jei šiam produktui dar nėra sukurta atitinkama rinka ar jei egzistuoja laikina ribota apyvarta. Taigi, jei žetonas yra sukurtas taip, kad jo negalima perleisti kapitalo rinkose, jis nepasižymi perleidžiamumu ir nėra laikomas perleidžiamuoju vertybiniu popieriumi. Praktikoje žetonų perleidžiamumas taip pat gali būti apribotas sutarčių pagrindu (pardavimo ribojimai tam tikrose valstybėse, tam tikru laikotarpiu arba pagal sutartis (*angl. „lock-up agreement“*) tarp emitento ir akcininkų ar kitų asmenų grupių tam tikrą laiką po emisijos neperleisti pasirašytų vertybinių popierių ir pan. Tokiais atvejais, Lietuvos banko nuomone, žetonai ir toliau išlaiko perleidžiamumo savybę, todėl išlieka perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, kurie patenka į Reglamento dėl prospekto taikymo sritį. Vis dėlto, kai kurie apribojimai gali būti labai platūs, todėl ir perleidžiamieji vertybiniai popieriai gali virsti neperleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, kurie jau nebepatenka į Reglamento dėl prospekto taikymo sritį. Taigi, norint išsiaiškinti, ar sutarčių pagrindu ribojant žetonų perleidžiamumą šie žetonai vis dar yra perleidžiamieji, reikėtų atskirai nagrinėti kiekvieną konkretų atvejį.
- 55.** Galima paminėti, kad nėra jokio oficialaus ar unikalaus kapitalo rinkos apibrėžimo, kuris būtų pateiktas ES ar Lietuvos teisės aktuose. Įprastai kapitalo rinkos suvokiamos kaip vietos, kuriose santaupos ir investicijos yra perduodamos tarp tiekėjų, kurie turi kapitalo, ir tų, kuriems jo reikia¹⁰.
- 56.** Pažymėtina, kad perleidžiamumą reikėtų vertinti tik tada, kai konkretūs žetonai laikomi vertybiniais popieriais, t. y. perleidžiamumo nereikia vertinti atskirai.

4.4 Šeši ICO virtualiojo turto pavyzdžiai

- 57.** Siekiant aiškumo, šeši ICO virtualiojo turto pavyzdžiai, paminėti ESMA patarimo 1 priede¹¹, toliau bus aptarti išsamiau. Šiuose pavyzdžiuose aptariamos įvairaus virtualiojo turto – „investavimo“, „prekių ir paslaugų“ žetonų, taip pat „investavimo“, „prekių ir paslaugų“ bei „mokėjimo“ žetonų hibridų savybės.
- 58.** Kaip jau minėta, valstybėse narėse teisinis žetonų kvalifikavimas gali skirtis. Šiose Gairėse pateikiama LB pozicija, kaip šie šeši ICO virtualiojo turto pavyzdžiai turėtų būti

¹⁰ <https://www.investopedia.com/terms/c/capitalmarkets.asp>.

¹¹ <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/crypto-assets-need-common-eu-wide-approach-ensure-investor-protection>.

teisiškai kvalifikuojami Lietuvos Respublikoje, nes kitų NKI interpretacijos gali skirtis. Kai žetonų išleidimas yra susijęs su kitos šalies finansų rinka, emitentui patariama atsižvelgti ir į Lietuvos, ir į kitos valstybės narės žetonų reguliavimo ir priežiūros traktavimą.

ICO virtualiojo turto pavyzdžiai¹²:

Pavyzdžio Nr.	Virtualiojo turto (žetono) aprašymas	LB vertinimas	Veiksniai, lemiantys perleidžiamųjų vertybinių popierių kvalifikavimą	Bendras kitų NKI vertinimas (Apklausoje rezultatai aptariami išsamiau ESMA patarimo 1 priede „Priedas – virtualiojo turto teisinis kvalifikavimas – NKI apklausa ¹³ “.)	Orientacinis taikomų teisės aktų, susijusių su žetonų išleidimu ir prekyba, sąrašas
----------------------	---	----------------------	--	---	--

12 1–4 pavyzdžiuose taip pat atsižvelgiama į elementus, susijusius su perleidžiamumu kapitalo rinkose.

13 <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/crypto-assets-need-common-eu-wide-approach-ensure-investor-protection>.

<p>1 pavyzdys</p>	<p>FINOM (FIN) naudoja blokų grandinės technologiją visiškai integruotoms finansinėms paslaugoms teikti. FINOM ekosistemos tikslas – suteikti prieigą prie virtualiojo turto plačiam vartotojų ratui. Kitos numatomos naudos apima visišką sandorių skaidrumą ir atsekamumą. Išleistas virtualusis turtas (FIN) pasižymi šiomis susijusiomis teisėmis: 1) teise gauti dalį įmonės pelno dividendais, 2) teise dalyvauti bendrijos valdyme ir 3) teise į dalį įmonės turto. Virtualiojo turto aukciono metu buvo surinkta 41 mln. USD, aukcionas baigėsi 2017 m. gruodžio 31 d. Gautos lėšos bus panaudotos įmonės ketinamoms paslaugoms teikti. Virtualusis turtas buvo teikiamas, remiantis D reglamentu pagal 1933 m. Jungtinių Amerikos Valstijų vertybinių popierių įstatymą (D reglamento 506 c taisyklė), o tai reiškia, kad FINOM virtualųjį turtą gali įsigyti tik akredituoti Jungtinių Amerikos</p>	<p><i>Išleistas virtualusis turtas (žetonas) turėtų būti traktuojamas kaip perleidžiamasis vertybinis popierius pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 52 dalį.</i></p> <p><i>Argumentai, kuriais grindžiamas šis požiūris, yra tokie, kad šis virtualusis turtas pasižymi panašiomis savybėmis kaip ir akcijos, suteikdamas panašias teises akcininkams, pvz., teisę gauti dividendus bei teisę dalyvauti bendrijos valdyme. Šiame pavyzdyje virtualusis turtas turėtų būti laikomas potencialiu „investavimo“ virtualiuoju turtu.</i></p>	<p>- teisė gauti dalį įmonės pelno dividendais - teisė dalyvauti bendrijos valdyme - teisė į dalį įmonės turto</p>	<p>Apklausa atskleidė daugumos NKI vertinimą, kad 1 pavyzdžio virtualusis turtas galėtų būti laikomas perleidžiamuoju vertybiniu popieriumi ir (arba) kita finansine priemone, kaip apibrėžta FPRD II.</p>	<p>Reglamentas dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymas ir jų įgyvendinamieji teisės aktai</p> <p>Sutelktinio finansavimo įstatymas (kai taikomas)</p> <p>PRR (kai taikomas)</p> <p>Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas CVPDR¹⁴</p>
--------------------------	---	---	--	--	---

14 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 909/2014 dėl atsiskaitymo už vertybinius popierius gerinimo Europos Sąjungoje ir centrinių vertybinių popierių depozitoriumų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos 98/26/EB ir 2014/65/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 236/2012

	Valstijų investuotojai. Tariamai, šiuo metu virtualiojo turto prekybos vietose nėra prekiaujama virtualiuoju turtu.				
2 pavyzdys	„Polybius Bank“ (PLBT) yra „Polybius“ fondo projektas, kurio tikslas – siūlyti visas „tradicinio“ banko paslaugas be jokių filialų ar fizinių priimančiųjų biurų ir skaitmeninių technologijų taikymo. Pirminis virtualiojo turto žetonų siūlymas, prasidėjęs 2017 m. birželio mėn., surinko apie 30 mln. USD. Gautos lėšos padės plėtoti banko ir jo paslaugų infrastruktūrą. Baltojoje knygoje pateikiamas banko	<i>2 pavyzdžio virtualusis turtas (žetonas) turėtų būti laikomas perleidžiamuoju vertybiniu popieriumi, todėl jam būtų taikomi galiojantys finansų rinkų teisės aktai. Manoma, kad susijusios pelno teisės, nebūtinai įskaitant nuosavybės ar valdymo teises, yra pakankamos, kad virtualųjį turtą būtų galima laikyti perleidžiamuoju vertybiniu</i>	- teisė gauti 20 % finansinių metų paskirstytino pelno	Dauguma NKI pareiškė, kad 2 pavyzdžio virtualusis turtas galėtų būti laikomas perleidžiamuoju vertybiniu popieriumi ir (arba) kita finansine priemone, kaip apibrėžta FPRD II.	Reglamentas dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymas ir jų įgyvendinamieji teisės aktai Sutelktinio finansavimo įstatymas (kai taikomas)

	plėtos planas. „Polybius“ virtualusis turtas (PLBT) išduodamas su teise gauti 20 % finansinių metų paskirstytinojo pelno. Virtualusis turtas nesuteikia jo turėtojams jokių sprendimų priėmimo galių. Nuo 2018 m. lapkričio 7 d. PLBT virtualusis turtas buvo parduodamas už 1,64 USD (rinkos kapitalizacija: 6 522 615 USD), palyginti su 5,36 USD (rinkos kapitalizacija: 20 468 400 USD) 2018 m. sausio 1 d.	<i>popieriumi (kai toks virtualusis turtas taip pat atitinka kitas sąlygas, kad būtų traktuojamas kaip perleidžiamasis vertybinis popierius), ar tai būtų akcijos, ar kitos rūšies perleidžiamasis vertybinis popierius.</i>			PRR (kai taikomas) Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas CVPDR
3 pavyzdys	<i>Crypterium</i> (CRPT) siekia sukurti „virtualųjį banką“ su vertikaliai integruotomis paslaugomis. Teigiama, kad šis bankas bus spartesnis ir pigesnis nei esami bankiniai variantai bei pabrėžiamos jo tarptautinės galimybės. Virtualiojo turto pardavimas baigėsi sausio mėnesį ir iš 68 125 virtualiojo turto pirkėjų buvo surinkta 51 mln. USD. Virtualusis turtas gali būti naudojamas virtualiojo banko paslaugų sandorių mokesčiams sumokėti. Be to, jis suteikia teisę gauti mėnesinę iš sandorių gautą pajamų dalį. Taip pat dar nežinomos paslaugos ateityje gali būti prieinamos virtualiojo turto savininkams mažesniu įkainiu arba	<i>LB nuomone, 3 pavyzdžio virtualusis turtas gali būti laikomas hibridiniu „investavimo“ ir „prekių ir paslaugų“ virtualiuoju turtu. Nors šis virtualusis turtas suteikia išskirtinę teisę gauti tik dalį paskirstytino pelno (pajamų), tai yra pakankamas pagrindas virtualųjį turtą (žetoną) traktuoti kaip perleidžiamąjį vertybinį popierių.</i>	- teisė gauti mėnesinę iš sandorių gautą pajamų dalį	Dėl 3 pavyzdžio NKI nuomonės pasiskirstė beveik po lygiai. Septynios NKI priėjo prie vieningos nuomonės, kad virtualusis turtas neatitiko jų nacionalinių kriterijų, o šešios NKI teigė, kad atitiko ir virtualusis turtas gali būti traktuojamas kaip perleidžiamasis vertybinis popierius.	Reglamentas dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymas ir jų įgyvendinamieji teisės aktai Sutelktinio finansavimo įstatymas (kai taikomas) PRR (kai taikomas) Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių

	nemokamai. Virtualiojo turto savininkams taip pat suteikiama „pirmenybės teisė“ (nors Baltojoje knygoje neapibrėžiama, kokias teises suteikia ši pirmenybė).				atsiskaitymo sistemose įstatymas CVPDR
4 pavyzdys	„PAquarium“ (PQT) siekia pastatyti didžiausią akvariumą pasaulyje ir žada kasmet mokėti 20 % nuo akvariumo veiklos pelno virtualiojo turto savininkams. Baltojoje knygoje taip pat minima galimybė parduoti ir keisti PQT. Virtualusis turtas išduodamas su balsavimo teise dėl Akvariumo vietos ir ateityje gali būti teikiamos papildomos balsavimo nuostatos. Be to, jis gali būti naudojamas kaip mokėjimo už prekes Akvariume būdas. Tam tikro kiekio virtualiojo turto įsigijimas suteikia leidimą Akvariume lankytis nemokamai visą gyvenimą. „PAquarium“ parduoda 1,2 mlrd. PQT virtualiojo turto, kurio vertė siekia 120 mln. USD. Surinktos lėšos bus naudojamos statybai ir plėtrai (65 %), rinkodarai ir reklamai (20 %), veiklos vykdymui bei teisminiams procesams (15 %). Tariamai, šiuo metu virtualiojo turto prekybos vietose nėra prekiaujama	<i>Dėl pažadėto pelno ir balsavimo teisės 4 pavyzdžio virtualusis turtas (žetonas) turėtų būti traktuojamas kaip vertybinis popierius pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 52 dalį. Jis turėtų būti laikomas potencialiu „investavimo“, „prekių ir paslaugų“ ir „mokėjimo“ hibridiniu virtualiuoju turtu.</i>	- teisė kasmet virtualiojo turto savininkams gauti 20 % nuo Akvariumo veiklos pelno. - balsavimo teisė	NKI atsakymai dėl 4 pavyzdžio virtualiojo turto rodo, kad finansinių priemonių ypatybės gali vyrėti tarp hibridinio virtualiojo turto tipų, nors nuomonės gali skirtis priklausomai nuo konkrečių aplinkybių.	Reglamentas dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymas ir jų įgyvendinamieji teisės aktai Sutelktinio finansavimo įstatymas (kai taikomas) PRR (kai taikomas) Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas CVPDR

	PQT. Projektas vis dar yra ankstyvame etape, pvz., vis dar vyksta balsavimas dėl Akvariumo vietos.				
5 pavyzdys	„Filecoin“ (FIL) yra decentralizuotų saugyklų tinklas, kuris paverčia debesijos duomenų saugyklą į algoritminę rinką. Filecoinai gali būti leidžiami siekiant gauti prieigą prie nepanaudoto saugojimo pajėgumo kompiuteriuose visame pasaulyje. Nepanaudoto saugojimo pajėgumo tiekėjai savo ruožtu užsidirba filecoinų, kurie vėliau gali būti parduodami už virtualiąsias valiutas ar dekretinius pinigus.	LB 5 pavyzdžio virtualiojo turto (žetono) nelaiko vertybiniu popieriumi, atsižvelgdamas į jo suteikiamą vartojimo teisių pobūdį. Šis faktas rodo, kad grynajam „prekių ir paslaugų“ virtualiajam turtui galiojantis finansinis teisinis reguliavimas netaikytinas (kartu tai nekeičia galiojančių civilinės teisės ar kitų atitinkamų teisės aktų taikymo).	-	Kalbant apie 5 pavyzdžio virtualiojo turto priskyrimą „prekių ir paslaugų“ virtualiajam turtui, NKI laikėsi skirtingos nuomonės dėl teiginio, kad šis virtualusis turtas neapima jokio komponento, dėl kurio būtų galima jį traktuoti kaip vertybinį popierių.	-
6 pavyzdys	„AlchemyBite“ (ALL) siekia teikti virtualųjį turtą, kuris yra grindžiamas skirtingu virtualiuoju turtu. Virtualiojo turto vertė gali būti nustatoma pagal ją grindžiančio virtualiojo turto vertę. Nuo 70 iki 75 % virtualiojo turto yra grindžiama virtualiuoju turtu, likusi dalis yra grindžiama tokiu su virtualiuoju turtu susijusiu turtu kaip įmonių, naudojančių virtualųjį turtą, akcijos.	LB 6 pavyzdžio virtualųjį turtą (žetoną) traktuoja kaip kitą finansinę priemonę pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymą, t. y. žetoną LB laiko kolektyvinio investavimo subjekto investiciniu vienetu.	-	Dauguma NKI 6 pavyzdžio virtualiojo turto netraktuoja kaip vertybinio popieriaus, keletas NKI pabrėžia, kad virtualųjį turtą priskiria kolektyvinio investavimo subjektų investiciniams vienetams.	Uždarojo tipo kolektyvinio investavimo subjektams: Reglamentas dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymas ir jų įgyvendinamieji teisės aktai ir (arba) kolektyvinio

					<p>investavimo subjektams taikomi teisės aktai</p> <p>PRR (kai taikomas)</p> <p>Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas CVPDR</p>
--	--	--	--	--	--

59. Apibendrinant minėtus virtualiojo turto (žetonų) pavyzdžius, reikia pabrėžti, kad LB 1, 2, 3, 4 ir 6 pavyzdžių virtualųjį turtą (žetonus) traktuoja kaip **perleidžiamąjį vertybinį popierių** (1, 2, 3 ir 4 pavyzdžiai) ar **kitą finansinę priemonę** (6 pavyzdys), kaip apibrėžta Finansinių priemonių rinkų įstatymo 3 straipsnio 15 ir 52 dalyse. Taigi, šis virtualusis turtas turėtų atitikti galiojančius ES ir nacionalinius finansų rinkos teisės aktus. Dauguma NKI laikosi nuomonės, kad virtualusis turtas, kuris atitinka sąlygas, būtinas tam, kad jis galėtų būti traktuojamas kaip finansinė priemonė, turėtų būti atitinkamai reguliuojamas. 5 pavyzdžio virtualusis turtas priskiriamas „prekių ir paslaugų“ tipui, taigi neturėtų būti traktuojamas kaip finansinė priemonė.
60. Turėtų būti aiškiai apibrėžta, kuo skiriasi finansinės ir nefinansinės priemonės išleidimas. LB pažymi, kad ICO, kurie nepasižymi tipinėmis charakteristikomis, būdingomis finansinėms priemonėms, neturi būti laikomi STO ir jie nepatenka į šių Gairių ir teisės aktų, paminėtų šiose Gairėse, taikymo sritį. Kai žetonai išleidžiami teikiant ICO ir nėra kvalifikuojami kaip finansinės priemonės, investuotojai taip pat turėtų tinkamai įvertinti susijusias rizikas. Kartu LB sutinka, kad tokie žetonai, atsižvelgiant į jų ir su jais susijusios veiklos pobūdį, turėtų būti reguliuojami tam tikrais teisės aktais (pvz., PP / TF, civilinės teisės aktais).

5. REGULIAVIMAS, KAI ŽETONAI LAIKOMI FINANSINĖMIS PRIEMONĖMIS

61. Tai, koks teisinis reguliavimas ir kokia tvarka turėtų būti taikytinas, iš esmės priklausytų nuo pasirinkto su žetonais susijusių veiklų vykdymo modelio. Šiame Gairių skirsnyje pateikiami teisės aktai ir nuostatos, kurie gali būti taikomi žetonams, išleistiems teikiant STO (kai žetonai laikomi finansinėmis priemonėmis).
62. Kai žetonai laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais ar kitų FPRD II (taip pat Finansinių priemonių rinkų įstatyme) apibrėžtų tipų finansinėmis priemonėmis, emitentui, sutelktinio finansavimo ar kitoms prekybos platformoms ir (arba) įmonėms, kurios teikia šių priemonių investavimo paslaugas / veiklas, turėtų būti taikomas ES ir nacionalinių finansinių teisės aktų rinkinys, įskaitant Reglamentą dėl prospekto, Vertybinių popierių įstatymą ir jų įgyvendinamuosius teisės aktus, Finansinių priemonių rinkų įstatymą, Sutelktinio finansavimo įstatymą, PRR, CVPDR, Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymą, bet neapsiribojant šiais teisės aktais.
63. Kai žetonai laikomi finansinėmis priemonėmis, daugybė su žetonais susijusių veiklų laikomos FPRD II (taip pat Finansinių priemonių rinkų įstatyme) apibrėžtomis investavimo paslaugomis / veiklomis, todėl reikalavimai gali skirtis priklausomai nuo paslaugų / veiklų, kartais – nuo FPRD apibrėžtų finansinių priemonių tipų: a) įmonė, teikianti investavimo paslaugas / veiklas, susijusias su finansinėmis priemonėmis, kaip apibrėžta FPRD II ir Finansinių priemonių rinkų įstatyme, turi būti laikoma investicine įmone¹⁵ ir laikytis FPRD II ir Finansinių priemonių rinkų įstatyme nustatytų reikalavimų; b) platformos, kuriose vertybinių popierių požymių turinčiais žetonais prekiaujama per centrinę pavidimų knygą ir (arba) gretinant pavidimus pagal įvairius prekybos modelius, dažniausiai bus laikomos daugiašalėmis sistemomis ir turi veikti pagal FPRD II III antraštinę dalį ir Finansinių priemonių rinkų įstatymo reikalavimus kaip reguliuojamos rinkos (toliau – RR) arba, pagal FPRD II II antraštinę dalį ir Finansinių priemonių rinkų

15 Investicinės įmonės Lietuvoje yra finansų maklerio įmonės ir kredito įstaigos, teikiančios investicines paslaugas ir (arba) vykdančios investicinę veiklą.

įstatymo reikalavimus, kaip daugiašalės prekybos sistemos (toliau – DPS) arba Organizuotos prekybos sistemos (toliau – OPS). Reguluojamos rinkos administruojamos rinkos operatorių, DPS ir OPS – administruojamos rinkos operatorių arba investicinių įmonių; c) platformos, veikiančios savo sąskaita ir vykdydamos klientų pavedimus savo nuosavybės teise, būtų laikomos ne daugiašalėmis prekybos vietomis, o tarpininkais / prekiautojais, teikiančiais FPRD II apibrėžtas paslaugas savo sąskaita ir (arba) atliekančiais klientų pavedimų vykdymą, todėl turėtų laikytis FPRD II II antraštinės dalies reikalavimų ir atitinkamų Finansinių priemonių rinkų įstatymo reikalavimų. Minėtos nuostatos dėl investicinių paslaugų ir (arba) veiklos, susijusios su žetonais, kurie gali būti laikomi finansinėmis priemonėmis pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymą, šiose Gairėse nėra išsamiau aptartos.

5.1. Viešo siūlymo apibrėžtis

- 64.** Vertybinių popierių požymių turinčių žetonų viešu siūlymu laikytinas viešas siūlymas, kaip jis apibrėžtas Reglamente dėl prospekto. Juo laikomas bet kokia forma ir priemonėmis asmenims teikiamas pranešimas, kuriuo pateikiama pakankamai informacijos apie siūlymo sąlygas ir siūlomus vertybinius popierius, kad investuotojas galėtų nuspręsti, ar tuos vertybinius popierius pirkti arba pasirašyti. Tai yra viešu siūlymu laikytinas bet koks šiame apibrėžime nurodytomis sąlygomis atliekamas kreipimasis į asmenis (pranešimas emitento, sutelktinio finansavimo platformos ar kitos prekybos platformos operatoriaus, tarpininko ar kito asmens interneto svetainėje, tiesioginis kreipimasis į asmenis per socialinius tinklus, skelbimai žiniasklaidoje, tiesioginiuose pristatymuose ir pan.).
- 65.** Atsižvelgiant į Akcinių bendrovių įstatymo 55 straipsnio 12–15 dalių nuostatas, viešai siūlyti obligacijas gali ir uždaroji akcinė bendrovė, kurios paskutinių finansinių metų, einančių prieš finansinius metus, kuriais priimtas sprendimas išleisti obligacijas, metinių finansinių ataskaitų rinkinys yra audituotas ir tik tada, kai ji sudarė sutartį su finansinių priemonių asmeninių sąskaitų tvarkytoju dėl viešai siūlomų vertybinių popierių (obligacijų) sąskaitų tvarkymo vertybinių popierių rinką reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka. Taip pat tokiems siūlymams taikomos visos nuostatos, susijusios su prospekto arba informacinio dokumento skelbimu. Atitinkamai nuostatos taikytinos ir obligacijų požymių turinčių žetonų emitentams.
- 66.** Tačiau pažymėtina, kad, pagal Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 4 dalį, uždarnosios akcinės bendrovės akcijos negali būti platinamos ir jomis prekiaujama viešai, jeigu įstatymai nenustato kitaip. Atsižvelgiant į tai, uždarnosios akcinės bendrovės neturėtų viešai platinti tokių žetonų, kurie turi akcijų požymių arba yra lygiaverčiai akcijoms.
- 67.** Toje pačioje Akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje nustatytos sąlygos, kurioms esant uždarnosios akcinės bendrovės akcijų siūlymas nelaikytinas viešu siūlymu – jeigu uždarnosios akcinės bendrovės siūlomos akcijos ar jų siūlymas atitinka bent vieną iš Vertybinių popierių įstatyme ir (arba) Reglamente dėl prospekto, nustatytų sąlygų, kai vertybinius popierius viešai siūlant nereikalaujama paskelbti prospekto, akcijų siūlymas tos uždarnosios akcinės bendrovės akcininkams, darbuotojams, kreditoriams, profesionaliesiems investuotojams, kurie atitinka Finansinių priemonių rinkų įstatyme nustatytus kriterijus, ir informuotiesiems investuotojams, kurie atitinka Informuotiesiems investuotojams skirtų kolektyvinio investavimo subjektų įstatyme nustatytus kriterijus, nėra laikomas vertybinių popierių viešu siūlymu.”

5.2. Pareiga skelbti prospektą

- 68.** Jei žetonas yra perleidžiamasis vertybinis popierius ir žetonai bus arba pasiūlyti viešai, arba jais bus prekiaujama reguliuojamoje rinkoje, emitentas turės paskelbti prospektą, nebent būtų taikoma išimtis. Prieš pasiūlant vertybinius popierius viešai arba juos įtraukiant į reguliuojamą rinką, kurios buvimo vieta yra ar kuri veikia valstybėje narėje, pagal Reglamentą dėl prospekto privaloma paskelbti prospektą. Reglamente dėl prospekto taip pat nurodoma, kad prospekte turi būti pateikta reikiama, investuotojui reikšminga informacija, kad jis galėtų tinkamai įvertinti emitento finansinę būklę, su vertybiniais popieriais susijusias teises ir emisijos priežastis bei poveikį emitentui. Informacija turi būti parašyta ir pateikiama lengvai analizuojama ir suprantama forma. Jei reikalingas prospektas, konkretūs atskleidimo reikalavimai priklausys nuo vertybinių popierių tipo (nuosavybės vertybiniai popieriai, ne nuosavybės vertybiniai popieriai, kita), siūlymo rūšies (neprofesionaliesiems investuotojams, profesionaliesiems investuotojams, antrinis platinimas, kita), emitento veiklos tipo (įmonė, bankas, kolektyvinio investavimo subjektas) ir t. t. LB patvirtintos vertybinių popierių prospekto tikrinimo ir tvirtinimo tvarkos taisyklės STO atvejais, taikytinos *mutatis mutandis*.
- 69.** Kaip ir perleidžiamųjų vertybinių popierių atveju, taip ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų viešam siūlymui ir jų įtraukimui į prekybą reguliuojamoje rinkoje taikomos Reglamento dėl prospekto, deleguotųjų reglamentų ir taikytinų ESMA gairių, taip pat Vertybinių popierių įstatymo ir jo pagrindu priimtų teisės aktų bei rekomendacijų nuostatos. Jie taip pat gali būti viešai siūlomi ir įtraukiami į prekybą reguliuojamoje rinkoje tik po to, kai jų emitentas paskelbia prospektą. Jeigu vertybinių popierių požymių turintys žetonai taip pat turi ir finansinių produktų, nurodytų 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1286/2014 dėl mažmeninių investicinių produktų paketų ir draudimo principu pagrįstų investicinių produktų (MIPP ir DIP) pagrindinės informacijos dokumentų, požymių, tokių žetonų emitentas, atsižvelgdamas į reglamento reikalavimus, turi parengti šio produkto pagrindinės informacijos dokumentą ir jį paskelbti savo interneto svetainėje. Pažymėtina, kad vien vertybinių popierių, taip pat ir jų požymių turinčių žetonų įtraukimas į prekybą DPS arba OPS, jeigu nėra viešo siūlymo požymių (nėra vykdoma jų pirminė apyvarta, nėra parduodamas paketas, dėl kurio siūlymo kiltų pareiga rengti prospektą ir pan.), bei pardavimo kainų skelbimas emitento, tarpininko ar prekybos sistemos operatoriaus tinklalapyje savaime nelaikytinas viešu siūlymu ir pareigos rengti prospektą nesukelia.
- 70.** Pažymėtina, kad vien vertybinių popierių, taip pat ir jų požymių turinčių žetonų įtraukimas į prekybą DPS arba OPS, jeigu nėra viešo siūlymo požymių (nevykdoma jų pirminė apyvarta, neperparduodamas paketas, dėl kurio siūlymo kiltų pareiga rengti prospektą ir pan.), ir pardavimo kainų skelbimas emitento, tarpininko ar prekybos sistemos operatoriaus tinklalapyje nelaikytinas viešu siūlymu ir pareigos rengti prospektą nesukelia.
- 71.** Išimtis iš pareigos rengti ir skelbti prospektą nustatyta Vertybinių popierių įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje – pareiga paskelbti prospektą Lietuvos Respublikoje netaikoma, jei: 1) viešai siūlomiems vertybiniais popieriais netaikoma pranešimo procedūra pagal Reglamento dėl prospekto 25 straipsnį ir 2) emitento visų viešai siūlomų vertybinių popierių bendra pardavimo vertė valstybėse narėse neviršija 8 000 000 eurų skaičiuojant per 12 mėnesių laikotarpį.

- 72.** Pareiga rengti ir skelbti prospektą netaikoma ir didesnės vertės emisijoms, jeigu yra bent viena Reglamento dėl prospekto 1 straipsnyje nurodytų išimčių, kai vertybinius popierius viešai siūlant ar juos įtraukiant į prekybą reguliuojamoje rinkoje prospekto skelbimo pareiga netaikoma.
- 73.** Teisę viešai siūlyti vertybinių popierių požymių turinčius žetonus visoje ES be apribojimų emitentas įgyja tik tuo atveju, jeigu yra paskelbiamas emisijų, kurių vertė per 12 mėnesių yra 1 000 000 eurų ar didesnė, prospektas.
- 74.** Reglamente dėl prospekto tiesiogiai nenurodoma, kas turėtų parengti prospektą, tačiau reikalaujama, kad už informaciją atsakingas asmuo (emitentas / siūlytojas / asmuo, siekiantis įtraukimo į prekybą / laiduotojas) būtų nurodytas prospekte. Prospektas negali būti skelbiamas tol, kol jo nepatvirtina LB arba kitos valstybės narės kompetentinga institucija.
- 75.** Prospekto turinio reikalavimai nustatyti 2019 m. kovo 14 d. Komisijos deleguotame Reglamente Nr. 2019/980, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1129 papildomas nuostatomis dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūdomi viešai arba įtraukiami į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, formato, turinio, tikrinimo ir tvirtinimo ir kuriuo panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 809/2004 (toliau – Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 2019/980). Perleidžiamųjų vertybinių popierių požymių turinčių žetonų prospektas turėtų būti rengiamas vadovaujantis šiuo Komisijos deleguotuoju reglamentu Nr. 2019/980, 2019 m. kovo 14 d. Komisijos deleguotojo reglamento Nr. 2019/979, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2017/1129 papildomas prospekto santraukoje pateikiamos pagrindinės informacijos, prospektų skelbimo ir klasifikavimo, vertybinių popierių reklamos, prospekto priedų ir pranešimų portalo techniniais reguliavimo standartais ir kuriuo panaikinamas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 382/2014 ir Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2016/301 (toliau – Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 2019/979), nuostatomis, LB patvirtintomis vertybinių popierių prospekto tikrinimo ir tvirtinimo tvarkos taisyklėmis, atsižvelgiant į šių Gairių 5.3 skyriuje nustatytas informacijos atskleidimo prospekte rekomendacijas, žetonų emisijos specifiką, kitus teisės aktus.
- 76.** Prospekto rengimo, tvirtinimo ir skelbimo pareiga taip pat taikoma ir siekiant jau išleistus vertybinių popierių požymių turinčius žetonus įtraukti į prekybą reguliuojamoje rinkoje, išskyrus atvejus, kai vadovaujantis Reglamento dėl prospekto nuostatomis jų įtraukimui į prekybą reguliuojamoje rinkoje taikytina bent viena iš Reglamento dėl prospekto 1 straipsnyje nustatytų išimčių.

5.3. Informacijos apie vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisiją atskleidimas

- 77.** Vertybinių popierių įstatyme ir Reglamente dėl prospekto teigiama, kad prospekte turėtų būti pateikta investuotojui reikšminga informacija, kad jis galėtų tinkamai įvertinti emitento ir bet kurio laiduotojo finansinę būklę, su vertybiniais popieriais susijusias teises ir išleidimo priežastis bei jo poveikį emitentui. Žetonų atveju turėtų būti pateikta išsami informacija apie emitento įmonę, siūlymo sąlygos bei numatomas siūlymo planas, iš siūlymo gautų lėšų panaudojimas, specifinė rizika, susijusi su pagrindine technologija (Gairių 5.5 skirsnyje nurodomi tam tikri informacijos, esančios prospekte ir informaciniame dokumente, aspektai).

- 78.** Komisijos deleguotajame reglamente Nr. 2019/980 nėra specialių nuostatų, susijusių su STO prospekto rengimu. Tačiau emitentai turėtų naudoti esamas nuostats ir, jei reikia, atskleisti pritaikytą informaciją, atsižvelgiant į konkrečias emitento aplinkybes ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų savybes. Pvz., jei vyksta STO ir sandoris panašus į įprastą pirminį viešą siūlymą, emitentas turėtų parengti informaciją apie save, lyg jis būtų nuosavybės vertybinių popierių emitentas.
- 79.** Reglamento dėl prospekto 17–18 straipsniuose nustatyti atvejai, kai prospekte gali būti nepateikiama informacija apie galutinį siūlomų vertybinių popierių kiekį ir jų pasirašymo kainą, taip pat suteikiama teisė priešišios institucijai leisti emitentui nepateikti prospekte įtrauktinos informacijos tais atvejais, kai tenkinamos teisės akte išvardytos sąlygos. Atkreiptinas dėmesys, kad prašymas leisti nepateikti tam tikros informacijos LB turi būti pateiktas kartu su prašymu patvirtinti prospektą. Tokiame prašyme turi būti įvardyta, kokios reikalaujamos informacijos ir kokiuose prospekto informaciniuose punktuose nėra galimybės pateikti. Toks prašymas turi būti pagrįstas. Jeigu prašoma atskleisti informacija vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emitento veiklai ar jo išleidžiamoms finansinėms priemonėms nebūdinga, visų pirma reikėtų stengtis pateikti ekvivalentiškus duomenis ar informaciją ir tik jos nesant prašyti leidimo jos iš viso nepateikti.
- 80.** Jei žetonai laikomi panašiais į nuosavybės vertybinius popierius, informacijos pateikimo reikalavimai yra panašūs į pateiktus nuosavybės vertybinių popierių rašte. „Pritaikytos“ informacijos paieškos koncepcija suteikia pakankamai galimybių lanksčiai apibrėžti sandorį taip, kad geriausiai atspindėtų esamą konstrukta, žinomą rinkoje.
- 81.** Dažnai vertybinių popierių požymių turinčius žetonus siūlo tik pradedančios veiklą įmonės. Bendruoju atveju tokiais emitentais laikytinos įmonės, kurios konkrečią ekonominę veiklą vykdo trumpiau nei trejus finansinius metus. Prospektuose tokios bendrovės atskleidžia informaciją apie faktinį jų veikimo laikotarpį.
- 82.** Be kitos informacijos, už emitento prospektą atsakingi asmenys turėtų pateikti emitento verslo planą, kuriame aptariami emitento strateginiai tikslai bei pagrindinės prielaidos, kuriomis pagrįstas toks planas, ypač dėl naujų pardavimų plėtros, naujų produktų ir (arba) paslaugų diegimo per ateinančius dvejus finansinius metus, santrauką apie stipriąsias, silpnąsias puses, galimybes ir grėsmes, kurios yra svarbios užsibrėžtam tikslui pasiekti, ir verslo plano jautrumo analizę, atsižvelgiant į pagrindinių prielaidų pokyčius. Už prospektą atsakingi asmenys neprivalo įtraukti verslo plano su tiksliais skaičiais. Tačiau jie turėtų apibūdinti pagrindinius tikslus (įskaitant tikslinę datą) ir sumas, reikalingas jiems pasiekti.
- 83.** Už prospekte pateiktos informacijos išsamumą ir teisingumą atsako bent emitentas arba emitento administravimo, valdymo ar priešišios organas, siūlytojas, asmuo, kuris kreipiasi dėl vertybinių popierių įtraukimo į prekybą reguliuojamoje rinkoje, arba garantas, priklausomai nuo konkretaus atvejo. Atsakingi asmenys turi būti nurodyti prospekte (Reglamento dėl prospekto 11 straipsnis), todėl, atskleisdami informaciją, už prospektą atsakingi asmenys, atsižvelgdami į vertybinių popierių požymių turinčių žetonų suteikiamų teisių, išleidimo, prekybos, apskaitos ir kitą specifiką, turėtų įvertinti, ar informacija, pateikta prospekte, yra aiški, ar investuotojai yra informuoti apie visas rizikas, ar buvo įvertinta viešai prieinama informacija ir ar investuotojai nebus suklaidinti ir remdamiesi pateikta informacija galės priimti pagrįstus sprendimus dėl investavimo.
- 84.** Atsižvelgiant į tai, kad vertybinių popierių požymių turinčių žetonų viešą siūlymą dauguma emitentų (dažnai veiklą tik pradedančios vykdyti įmonės) vykdydys pirmą kartą,

be to, dauguma atvejų tai bus naujas ir specifinis produktas, atskleidžiant informaciją prospekte, reikėtų:

- įvertinti, kokiai investuotojų grupei skirta emisija. Neprofesionaliesiems investuotojams skirtame prospekte reikėtų pateikti kuo daugiau aiškinamojo pobūdžio informacijos, vengiant daug techninių ir specifinių sąvokų, formulių ir t. t., o profesionaliųjų investuotojų prospektuose gali būti daugiau techninės informacijos, nors ji irgi turėtų būti tiksli, konkreti ir išsami;
 - aiškiai nurodyti emisijos tikslą, kam bus naudojamos surinktos lėšos, emisijos išlaidas ir kitą reikalaujamą informaciją;
 - vengti konkrečiais skaičiavimais ir prielaidomis nepagrįstų ir pernelyg optimistinių prognozių. Tikėtinos naudos neturėtų būti aprašomos išsamiau nei rizikos;
 - laikytis kitų informacijos atskleidimo prospekte reikalavimų, taikomų išleidžiant vertybinius popierius tradiciniu būdu.
- 85.** Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Reglamento dėl prospekto 23 straipsnio nuostatomis, kiekvienas naujas svarbus veiksnys, reikšminga klaida ar netikslumas, atsirandantis teikiant siūlymą arba įtraukimo į antrinę rinką metu ir kuris nebuvo atskleistas prospekte (pvz., atsiradus poreikiui keisti tam tikras emisijos sąlygas, paskelbus viešai neatskleistą reikšmingą informaciją apie žetonų ar finansinių priemonių emitentą arba pačias siūlomas priemones, arba atsiradus naujų reikšmingų rizikos veiksnių), turi būti paminėti prospekto priede, kuris turėtų būti parengtas, pateiktas patvirtinti ir paskelbtas nedelsiant. Paskelbus prospekto priedą, investuotojams, kurie jau yra sutikę įsigyti žetonų, turinčių vertybinių popierių požymių, arba juos pasirašyti, turi būti suteikta galimybė per dvi darbo dienas nuo priedo paskelbimo atšaukti savo sutikimus ir susigrąžinti sumokėtas sumas.
- 86.** Teikiant paraišką patvirtinti prospektą dėl žetonų, turinčių vertybinių popierių požymių ir išleidžiamų teikiant STO, emitentams kartu su prospekto projektu ir kitais Komisijos deleguotajame reglamente Nr. 2019/980 išvardytais dokumentais rekomenduojama iš anksto pateikti sutarčių, sudarytų su platformų operatoriais, kurie vykdys vertybinių popierių požymių turinčių žetonų platinimą, kopijas, sutarčių, sudarytų su kitais žetonų išleidime dalyvaujančiais asmenimis, kopijas, taip pat svarbių išvadų (pvz., išmaniųjų sutarčių audito) kopijas. Tais atvejais, kai žetonai yra laikomi obligacijomis, kaip nustatyta Akcinių bendrovių įstatymo 55 straipsnio 1 dalyje, emitentas taip pat turėtų pateikti sutarčių, sudarytų tarp emitento ir patikėtinio, kopijas, jei tai taikoma pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymą. Tais atvejais, kai žetonai turi obligacijų požymių, o privalomos taisyklės dėl minėtos sutarties sudarymo su patikėtinio netaikomos, emitentui rekomenduojama sudaryti tokią sutartį.

5.4. Pareiga parengti informacinį dokumentą

- 87.** Reglamentas dėl prospekto netaikomas viešam vertybinių popierių siūlymui, kurio bendra pardavimo vertė, kuri turi būti apskaičiuojama 12 mėnesių laikotarpiui, ES yra mažesnė negu 1 000 000 Eur. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nenustatyta jokių specialių informacijos atskleidimo reikalavimų, kai juridinis asmuo ketina viešai siūlyti vertybinius popierius, jų bendrai pardavimo vertei neviršijant nustatytos sumos. Tos pačios nuostatos taikomos ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymams. Tačiau, atsižvelgiant į produktų (žetonų) sudėtingumą, siūlymo specifiką ir tai, kad dažnai jie yra

leidžiami pradedančiųjų įmonių, emitentams rekomenduojama visada parengti ir pateikti investuotojams pagrindinių sąlygų, atitinkamais žetonais suteikiamų teisių ir galimų rizikos veiksnių aprašymą (pvz., STO sąlygas ir pan.), kuriame, be kita ko, turėtų būti aprašytos svarbiausios rizikos, susijusios su tokių žetonų įsigijimu.

- 88.** Kaip jau buvo minėta, pagal Reglamento dėl prospekto 3 straipsnio 2 dalį, valstybė narė turi teisę nereikalauti emitento rengti prospektą, jeigu priežiūros institucijai nekyla pareiga Reglamente dėl prospekto nustatyta tvarka apie numatomą emisiją informuoti kitas valstybes nares, kuriose emitentas ketina vykdyti viešą vertybinių popierių platinimą / siūlymą, ir bendra vertybinių popierių pardavimo vertė ES 12 mėnesių laikotarpiu neviršija 8 000 000 Eur. Ši Reglamento dėl prospekto nuostata įgyvendinama Vertybinių popierių įstatymo 5 straipsnio nuostatomis, kuriomis reikėtų vadovautis siūlant vertybinių popierių požymių turinčius žetonus.
- 89.** Vertybinių popierių emisijos, kurių vertė yra nuo 1 000 000 Eur iki Vertybinių popierių įstatyme nustatytos 8 000 000 Eur per 12 mėnesių laikotarpį ribos, vadinamos vidutinio dydžio emisijomis. Prieš viešą tokių vertybinių popierių siūlymą Lietuvos Respublikoje privaloma parengti ir paskelbti informacinį dokumentą (toliau – informacinis dokumentas). Informacinio dokumento parengti ir paskelbti nereikalaujama, kai tenkinama bent viena Reglamente dėl prospekto nustatyta sąlyga, kai vertybinius popierius siūlant viešai nereikalaujama paskelbti prospekto (Vertybinių popierių įstatymo 7 straipsnis). Analogiškos nuostatos dėl vidutinio dydžio emisijų taikytinos ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų išleidimui. Jeigu bendrovės viešai išleidžiamų perleidžiamųjų vertybinių popierių požymių turinčių žetonų (tiek akcijų, tiek obligacijų, tiek kitų) emisijos vertė yra 1 000 000 – 8 000 000 milijonai Eur per 12 mėnesių, ir netaikoma nei viena iš Reglamente dėl prospekto nustatytų išimčių, prieš viešą jų platinimą turi būti parengtas informacinis dokumentas, kuriame nurodoma informacija apie bendrovę ir siūlomus vertybinių popierių požymių turinčius žetonus, ir šių priemonių įsigyti ketinantiesiems asmenims turi būti suteikta galimybė su juo susipažinti.
- 90.** Informacinio dokumento turinys išsamiai aprašytas LB valdybos patvirtintame Informacinio dokumento, privalomo rengti viešai siūlant vidutinio dydžio emisijas, rengimo ir skelbimo tvarkos apraše. Informacinis dokumentas turi būti paskelbtas viešai prieš siūlymo pradžią ir turi būti prieinamas potencialiems investuotojams.
- 91.** Teisės aktuose nenustatyta LB pareiga tvirtinti informacinius dokumentus dėl vidutinių emisijų ar emitentų nuožiūra parengtus dokumentus dėl emisijų sąlygų. Baltoji knyga ar kiti emisijos sąlygų dokumentai (STO atveju – siūlymai, mažesni nei 1 000 000 Eur) nėra standartizuoti, juose dažnai gali pasitaikyti informacija, kuri gali būti laikoma perdėta ar klaidinančia. Atsižvelgiant į aiškios informacijos trūkumą, vartotojai gali nesuprasti, kad daugelis STO projektų gali būti didelės rizikos ir ankstyvame etape, todėl gali viršyti jų norimą prisiimti riziką, neatitikti finansinio išprusimo ar finansinių išteklių.
- 92.** Jeigu rengiamas informacinis dokumentas ar kitas panašus dokumentas, kuriame pateikiamos emisijos sąlygos, jame pateikta informacija turi būti tiksli, aiški, teisinga ir neklaidinanti, suteikianti galimybę investuotojams tinkamai įvertinti vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emitentą ir jo veiklos perspektyvas ir priimti pagrįstus investavimo sprendimus. Be to, siekdami apsaugoti investuotojus nuo nepagrįstų lūkesčių, rekomenduojame šių dokumentų įžangose aiškiai nurodyti, kad dokumentas nėra prospektas, kaip jis suprantamas Reglamento dėl prospekto ir Vertybinių popierių įstatymo požiūriu, ir jis nėra patvirtintas LB.

5.5. Rekomendacijos dėl informacijos apie specifinius rizikos veiksnius, susijusius su vertybinių popierių požymių turinčių žetonų išleidimu ir jų emitentais, atskleidimo

- 93.** Atsižvelgiant į žetonų specifiką, rekomenduojama, kad vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymo dokumento (prospekto, informacinio dokumento ir kt.) turinys, *inter alia*, apimtų šiuos elementus:
- 93.1.** apibūdinant mokėjimo už vertybinių popierių požymių turinčius žetonus tvarką, turi būti aiškiai nurodoma mokėjimo ir atsiskaitymo valiuta. Mokėjimo valiuta prospekte turi būti Lietuvos Respublikos nacionalinė valiuta. Tačiau, jei, nepažeidžiant LB pozicijos, yra galimybė su vertybinių popierių požymių turinčių žetonų išleidimu susijusius atsiskaitymus (vertybinių popierių žetonų apmokėjimas, palūkanų mokėjimas, žetonų išpirkimas ir kt.) vykdyti virtualiąja valiuta, ir yra pasirinktas šis mokėjimo būdas, siūlymo dokumente turėtų būti aiškiai ir tiksliai nurodyta, kokia valiuta turi būti atsiskaitoma bei kur, kam ir kada atliekami pervedimai. Taip pat reikėtų pabrėžti, kaip bus užtikrinta, kad investuotojui pateiktų žetonų kiekis būtų lygus pinigų sumai, kurią jis sumokėjo tuometiniu euro kursu, arba jį atitinkančia virtualiąja valiuta (pvz., skaičiavimai atliekami remiantis valiutos keitimo kursu „Eur – virtualioji valiuta“, paskelbtu viešai prieinamoje ir pripažintoje interneto svetainėje (pvz., www.cryptocompare.com). Apskaičiuojant rekomenduojama naudoti artimiausią realios atsiskaitymo dienos kursą (pvz., paskelbtas vidutinis praėjusios kalendorinės dienos kursas, paskelbtas mokėjimo gavimo kalendorinės dienos kursas);
- 93.2.** jei emisijos sąlygose yra numatytas palūkanų mokėjimas, išpirkimas ar mokėjimas investuotojams virtualiąja valiuta, turėtų būti apibrėžta, kaip bus atliekamas mokėjimas (pvz., emitentas atliks mokėjimus atitinkamomis mokėjimo dienomis 12 val. Vidurio Europos laiku);
- 93.3.** turėtų būti aprašytas vertybinių popierių požymių turinčių žetonų perleidimo pobūdis, t. y. kad pervedimas vyksta įprasta tvarka, tarpininkui padarant įrašus asmeninėse vertybinių popierių sąskaitose ar jie bus perleidžiami PDT platformoje. Taip pat turėtų būti nurodyta, kaip šiuo atveju bus užtikrinta žetonų savininkų identifikacija, suteiktas žetono turėtojo nuosavybės įrodymas, išsiaiškinta, ar investuotojai / emitentas turi teisę iš anksto išpirkti žetonus (kai žetonai turi ne nuosavybės vertybinių popierių požymių), kaip ir kokių atveju būtų užtikrintas išpirkimas ir kitos konkrečios investuotojų teisės ir pareigos;
- 93.4.** numačius galimybę vykdyti mokėjimus virtualiąja valiuta, turėtų būti atkreiptas potencialių investuotojų dėmesys į pareigą turėti „virtualią piniginę“, nurodyti kiti susiję reikalavimai (pvz., pateikti emitentui virtualios piniginės adresą, nurodyti virtualiajai piniginei ar šios paslaugos teikėjui taikomus reikalavimus (jei yra), įspėti investuotojus, kad jie prisiima atsakomybę už saugų savo virtualiųjų piniginių privačių raktų saugojimą);
- 93.5.** pateikti šių Gairių 5.6 skyriuje nurodytą informaciją apie išmaniosios sutarties audito atlikimą ir kitas svarbias sąlygas, jei jų yra;
- 93.6.** atskleisti konkrečiai vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisijai būdingus rizikos veiksnius (žr. Gairių 94–97 punktus).
- 94.** Kad investuotojai, įsigydami vertybinių popierių požymių turinčių žetonų iš bet kurio konkretaus emitento, galėtų priimti pagrįstus investicinius sprendimus, svarbu tinkamai atskleisti informaciją apie visas esmines ir labiausiai tikėtinas rizikas, susijusias su konkrečiais emitentais ir jų leidžiamais vertybinių popierių požymių turinčiais žetonais.

- 95.** Be to, atskleidžiant rizikos veiksnius informaciniame dokumente ir prospekte, rekomenduojama laikytis lygiaverčių rizikos atskleidimo principų ir atsižvelgti į toliau išvardytas specifines rizikas, susijusias su vertybinių popierių požymių turinčiais žetonais. Aprašant rizikos veiksnius turėtų būti, *inter alia*, nurodyti šie dalykai:
- 95.1.** nustatytas aiškus ir tiesioginis ryšys tarp rizikos ir emitentų ar jų išleistų žetonų, vengiant bendrų deklaratyvaus pobūdžio frazių;
 - 95.2.** pateikti tik reikšmingi rizikos veiksniai, kurie gali turėti įtakos investuotojų sprendimui ir kurie dažniausiai pasitaiko arba lemia neigiamą poveikį, neperkraunant dokumento bendro pobūdžio informacija;
 - 95.3.** rizikos turėtų būti pateiktos pagal kategorijas (pvz., rizika, susijusi su emitentais (projektų savininkais) ir jų finansine padėtimi, rizika, susijusi su žetonų viešaisiais siūlymais, žetonų įrašais, su jais susijusiomis teisėmis, ir t. t.) ir reikšmingumą (žemas, vidutinis, aukštas), vadovaujantis Reglamento dėl prospekto reikalavimais;
 - 95.4.** pateikta aiški ir paprasta informacija, vengiant riziką dirbtinai sumažinti ar padidinti.
- 96.** Be tradicinių rizikų, susijusių su vertybinių popierių siūlymu, rekomenduojama įvertinti, ar vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emitentams nekyla šiam konkrečiam produktui ir jo siūlymui būdinga rizika, ir jei tokia rizika kyla, atskleisti ją investuotojams emisijos sąlygose.
- 97.** Atsižvelgiant į tai, kad žetonų išleidimas yra susijęs su PDT naudojimu, bet kokia konkreti rizika, susijusi su vertybinių popierių požymių turinčiais žetonais, juos leidžiančiomis įmonėmis, prekybos platformomis, ar kita susijusia rizika turėtų būti vertinama ir pateikiama galimiems investuotojams (atsižvelgiant į tai, kad technologijos nėra nekintančios, jos nuolat keičiasi, kaip ir rizikos pobūdis bei apimtis), pvz.:
- 97.1.** dauguma įmonių, pritraukiančių kapitalą teikiant STO, yra pradiniam plėtros etape, dažnai valdančios ne patį verslą, bet idėjas, net ir tuo atveju, kai pradėdama bendradarbiauti su žetonus leidžiančiomis įmonėmis. Todėl nesėkmės tikimybė yra didelė ir investuotojams kyla didelė rizika prarasti savo kapitalą;
 - 97.2.** nors po išleidimo didelė dalimi žetonų gali būti prekiaujama specializuotose prekybos platformose, jų likvidumas paprastai yra mažas ir investuotojai gali turėti ribotą galimybę perleisti investicijas. Taip pat dėl ankstyvo vystymosi etapo informacija apie projektą ir emitentą gali būti ribota;
 - 97.3.** daugelis problemų, susijusių su prekyba žetonais užsiimančiomis platformomis, iš esmės nesiskiria nuo esamų problemų, kurios būdingos tradicinėms vertybinių popierių prekybos vietoms, net jei šių problemų kyla skirtingomis aplinkybėmis. Jos susijusios su tuo, ar platforma turi būtinų išteklių, kad galėtų veiksmingai vykdyti savo veiklą ir įveikti jų keliamą riziką; ar ji įkurta ir palaiko tinkamas priemones ir procedūras, kad užtikrintų sąžiningą ir organizuotą prekybą; ar ji turi tinkamų priemonių, kurios leistų užkirsti kelią galimiems interesų konfliktams, ir ar ji suteikia neribotą prieigą prie jos paslaugų;
 - 97.4.** kainų susidarymo mechanizmai ir rinkos vientisumas – ar platformos teikiama informacija prieš prekybą ir po jos yra pakankama, kad būtų palaikomas rinkos veiksmingumas, sąžininga ir organizuota prekyba, ir ar platformos taisyklės yra tinkamos. Didelis kainų svyravimas ir dažnai mažas likvidumas. Paprastai investuotojai turi tiesioginę prieigą prie prekybos žetonais platformų be įgalioto tarpininko, todėl kyla klausimas, ar platformos gali atlikti ir veiksmingai atlieka tų klientų patikrinimus;
 - 97.5.** dėl prekybos platformose kyla veiklos tęstinumo problemų, kurios, nors ir nėra unikalios, gali pabloginti žetonų platformų situaciją, nes jos vis dar yra palyginti naujos

ir ribotų išteklių. Pvz., esant kritinei finansinei padėčiai investuotojai gali susidurti su sunkumais norėdami susigrąžinti lėšas;

- 97.6.** centralizuotos virtualiojo turto prekybos platformos paprastai kontroliuoja kliento žetonų naudojimą (pvz., klientų vardu saugo jų privačius raktus arba saugo klientų žetonus vienoje PDT sąskaitoje su privačiu platformos raktu), taip pat gali turėti dekretinių pinigų jų vardu; todėl kyla klausimas, ar platforma turi būtinų priemonių šiam turtui atskirti ir apsaugoti (virtualiajam turtui ir dekretiniams pinigams);
- 97.7.** centralizuotose virtualiojo turto prekybos platformose atsiskaitymai vyksta platformos prekybos knygoje ir nebūtinai yra įrašomi į PDT. Tokiais atvejais (atsiskaitymas už blokų grandinės ribų) patvirtinimas, kad nuosavybės perdavimas yra baigtas, tenka tik platformai (nėra patikimos trečiosios šalies); todėl investuotojai susiduria su reikšminga sandorio šalies rizika platformos atžvilgiu, pvz., jei ji veikia piktavališkai arba netinkamai;
- 97.8.** decentralizuotose virtualiojo turto prekybos platformose investuotojai ir toliau kontroliuoja savo žetonus ir sandorių atsiskaitymas vyksta PDT (blokų grandinėje), naudojant išmaniąsias sutartis ar kitas priemones. Nors ši struktūra padeda sušvelninti sandorio šalies riziką platformos atžvilgiu, ji taip pat turi tam tikrų trūkumų. Decentralizuotose platformose yra tokių pačių pažeidžiamumų, problemų, kaip PDT, kuriomis jos yra paremtos, pvz., gali būti su sandorių įvykdymu ar valdymo klausimais susijusių vėlavimų;
- 97.9.** investuotojai gali nuspręsti patys valdyti savo žetonus, t. y. jie visapusiškai kontroliuoja savo privačius raktus, naudodami techninės ar programinės įrangos pinigines. Nepaisant pagrindinio šio požiūrio pranašumo – investuotojas visuomet išlieka vieninteliu savo privačių raktų savininku, kas sumažina įsilaužimo riziką, – ne visi investuotojai turi reikiamos patirties ir įrangą, kad galėtų saugiai išlaikyti savo privatų raktą. Be to, šis modelis gali būti netinkamas kai kurių tipų investuotojams, pvz., piniginės, turinčios keletą parašų, galėtų būti naudojamos institucinių investuotojų, kai žetonus valdo ne vienas asmuo, o keli;
- 97.10.** kiti investuotojai patiki savo žetonus piniginės saugojimo paslaugų teikėjams, kurie žetonus valdo investuotojo vardu (pvz., privačius raktus) kaip įgaliotiniai ir iš dalies valdo žetonus. Todėl kyla klausimas, ar piniginės saugojimo paslaugų teikėjai turi būtinų priemonių, skirtų šiems žetonams atskirti ir juos saugoti;
- 97.11.** gali pasitaikyti trūkumų, susijusių su pačia technologija, pvz., protokoluose ar išmaniosiose sutartyse. Nors PDT rėmėjai paprastai laiko PDT saugesnėmis už daugelį esamų sistemų, vis dėlto yra įmanoma suklastoti įrašus arba technologija gali ne visada tinkamai veikti, pvz., intensyviausiu veiklos periodu. Be to, išmaniosios sutartys gali neveikti taip, kaip numatyta, pvz., dėl kodavimo klaidų. Taip pat rizika, kad išmaniosios sutartys gali veikti nesklandžiai dėl to, kad nėra atliktas jų auditas, turi būti vertinama kaip įmanoma;
- 97.12.** rizika, susijusi su nauju arba neseniai sukurtu tinklu. Plačiai naudojami ir gerai žinomi PDT tinklai (dažniausiai leidimo nereikalaujantys) turi patikimų technologijų reputaciją, įrodytą ir patvirtintą laikui bėgant, tačiau ką tik ar neseniai sukurti, leidimo reikalaujančio (arba leidimo nereikalaujančio) tinklo saugumą gali tekti įvertinti papildomai;
- 97.13.** žetonai gali kelti specifinę technologinę ir kibernetinio saugumo riziką dėl savo pobūdžio ir dėl to, kad PDT vis dar yra plėtojimo stadijoje, plačiu mastu neišbandyta finansų rinkose. Be to, dėl įgūdžių, kurių reikia tam, kad būtų suprastas technologijos sudėtingumas, ir kurių trūksta, gali padidėti operacijų vykdymo bei sukčiavimo rizika.

Technologija yra dinamiškas, nuolat kintantis reiškinys, todėl gali kilti naujų PDT saugos pavojų, pvz., 51 % atakos rizika arba smarkiai augantis duomenų apdorojimo našumas po kvantinio duomenų apdorojimo išplėtojimo. Todėl svarbu nepamiršti, kad bet kokia sistema, tinklas ar funkcinės galimybės, kurie šiandien yra (ar pagrįstai atrodo) saugūs, ilgainiui gali tapti pažeidžiamesni technologinės rizikos požiūriu;

- 97.14.** kita rizika, kylanti dėl pagrindinės technologijos, pvz., paskirstyta PDT struktūra, įskaitant sutarimą dėl sandorių patvirtinimo ir savarankiškų kodų panaudojimo, reiškia, kad aiškios atsakomybės ir įsipareigojimų nustatymas, pvz., pasitaikius klaidoms arba piktaivališkai veiklai, gali tapti iššūkiu, jei iš pradžių nebus nustatytos aiškios taisyklės. Kitas susijęs klausimas, kuris yra ypač svarbus leidimo nereikalaujančios PDT atveju, yra susijęs su gamintojų vaidmeniu, nes jie tiekia sandoriams patikrinti ir atlikti reikiamą „kurą“. Jei nuolat negauna tinkamos paskatos vykdyti gamybos sandorius, jie gali sustabdyti savo veiklą, tokiu atveju sandoriai liks neužbaigti. O dėl gamybos veiklos sutelkimo keliose rankose gali kilti kainų ir konkurencijos klausimų;
- 97.15.** užtikrinant PDT saugumą, svarbų vaidmenį atlieka tinklo bendruomenė. Todėl bet kokio viešojo ar privataus tinklo saugumas tiesiogiai priklauso nuo to, kokie asmenys turi teisę prie jo prisijungti, kiek narių sudaro tinklo bendruomenę, kokie jie ir ar jie turi kokių nors susitarimų. Be to, viešuosius tinklus prižiūri tų tinklų bendruomenės ir jei bendruomenė nesusitaria dėl kokio nors klausimo, gali įvykti tinklo skilimas (angl. *hard fork*), dėl kurio viena tinklo atšaka gali tapti nepopuliaria ir nebepalaikoma, tokiu atveju joje esantys žetonai taptų labai pažeidžiami;
- 97.16.** paskirstyta PDT struktūra taip pat reiškia tam tikrą viešumą, būtent kad visi dalyviai dalijasi tais pačiais įrašais, dėl kurių, jei jie nėra atidžiai tvarkomi, gali kilti privatumo problemų, pvz., susijusių su klientų duomenimis. Taip pat yra rizika, kad kai kurie dalyviai netinkamai naudoja jiems prieinamą informaciją, pvz., vykdo kitų sandorius, nebent taikomos tinkamos apsaugos priemonės;
- 97.17.** be to, atsižvelgiant į privačių / viešų raktų anonimiškumą, nesant adekvačių kontrolės priemonių, žetonams gali kilti rizika, susijusi su sukčiavimu ar kita neteisėta veikla, įskaitant pinigų plovimą;
- 97.18.** galiojantys teisės aktai nenustato jokių specialių apsaugos priemonių, kurios garantuotų patirtų nuostolių iš sandorių virtualiąja valiuta padengimą, jei virtualiųjų valiutų keityklos, kurioje keičiama arba laikoma virtualioji valiuta, veikla sutriktų arba nutrūktų (pvz., tokių, kurios taikomos veikiant indėlių garantijų sistemai). Gali pasitaikyti ir virtualiųjų valiutų keityklų „nulaužimo“ atveju, kai pavogus viešuosius / privačiuosius raktus būtų pasisavinamos lėšos iš privačių virtualiųjų piniginių;
- 97.19.** atsiskaitymai už prekes ir paslaugas, įskaitant ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų įsigijimą, virtualiąja valiuta nėra apsaugoti ES teisės aktuose numatytais teisėmis į kompensaciją, kurios galėtų būti taikomos, pvz., pervedant pinigus iš įprasto banko ar kitos mokėjimų sąskaitos. Atkurti neteisėtus ar neteisingus debetinius nuskaitymus iš virtualiųjų piniginių dažniausiai yra neįmanoma;
- 97.20.** atkreiptinas dėmesys į tai, kad nėra susiformavusios teisinės praktikos, susijusios su vertybinių popierių požymių turinčių žetonų, siūlymo, prekybos jais, su jais susijusių įrašų DLT erdvėje, išmaniųjų sutarčių ir kitų specifinių šiems santykiams būdingų aspektų vertinimu, teisine galia, ir tai gali lemti tam tikrą teisinį neapibrėžtumą;
- 97.21.** kita.

5.6. Išmaniosios sutartys

- 98.** Išleidžiant vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisiją, žetonų emisijos dokumente (prospekte, informaciniame dokumente ar kitame dokumente (*Whitepaper* ar pan.) yra aprašomos visos žetonų turėtoji suteikiamos teisės ir juos išleidžiančio subjekto įsipareigojimai bei kitos emisijos sąlygos. PDT erdvėje žetonai išleidžiami naudojant išmaniąsias sutartis. Atsižvelgiant į tai, kad žetonų išleidimo metu sudaryta išmanioji sutartis yra neatšaukiama, nekintama ir iš esmės nuo jos turinio priklauso automatizuotas įgyjamų žetonų suteikiamų teisių įgyvendinimas, ypatingas dėmesys, tiek žetonus išleidžiančių subjektų, tiek į žetonus investuojančių subjektų, turėtų būti skiriamas išmaniųjų sutarčių sukūrimo ir veikimo patikimumo analizei bei užtikrinimui.
- 99.** Išmanioji sutartis – tai koduota kompiuterinė programa, veikianti PDT aplinkoje pagal taisykles, dėl kurių susitarė šalys. Išmaniosios sutartys automatiškai taiko jose užkoduotas sąlygas. Jos veikia savarankiškai, nesikišant tretiesiems asmenims ar tarpininkams. Kai dvi (ar daugiau) šalys sudaro išmaniąją sutartį ir viena šalis vykdo sutartyje nurodytus įsipareigojimus, kitos sandorio šalies įsipareigojimai turi būti įvykdomi automatiškai, remiantis išmaniosios sutarties formuluote.
- 100.** Paprastai išmaniąsias sutartis kuria tretieji asmenys, o ne sutarties šalys. Todėl, siekiant užtikrinti išmaniųjų sutarčių patikimumą, viena vertus, žetonų emitentai (išmaniųjų sutarčių iniciatoriai) turėtų pasirūpinti, kad išmaniosios sutartys būtų sukurtos kompetentingų geros reputacijos asmenų, kita vertus, investuotojai turėtų būti atsargūs ir atkreipti dėmesį į siūlomą išmaniosios sutarties kokybę ir patikimumą.
- 101.** Išmaniųjų sutarčių turinys turėtų tiksliai ir aiškiai atspindėti informaciją, pateiktą paskelbtame žetonų emisijos dokumente. Tačiau bet kokia vidinė loginė klaida, padaryta tyčia arba dėl neapdairumo, yra tikėtina praktikoje kuriant programos kodą (pvz., po tam tikro laiko žetonai gali būti gražinti į tam tikrą piniginę arba tapti neaktyvūs). Siekiant išvengti tokių aplinkybių, reikia atkreipti dėmesį į toliau pateiktas rekomendacijas.
- 101.1.** Bet kokia išmanioji sutartis bus tikrai „išmani“ tik tada, kai ją sukurs asmenys, kurių kompetencija ir patirtis leidžia jiems įvertinti visą svarbią informaciją koduojant sutartį. Žetonų emitentams (išmaniųjų sutarčių iniciatoriams) rekomenduojama ypač rūpestingai pasirinkti išmaniųjų sutarčių kūrimo paslaugų teikėjus, atsižvelgiant į jų reputaciją, kompetenciją ir patirtį išmaniųjų sutarčių kūrimo srityje, taip pat jų sukurtų išmaniųjų sutarčių projektų istoriją, kai tokia informacija yra prieinama.
- 101.2.** Siekiant, kad informacija, koduota bet kurioje išmaniojoje sutartyje, būtų prieinama visiems potencialiems investuotojams, ne tik tiems, kurie turi specifinį išsilavinimą (pvz., kompiuterinį ar techninį), sąlygos, užkoduotos bet kokioje išmaniojoje sutartyje, turėtų būti pateikiamos ir kalbine tekstine versija ir pateikiamos kaip elektroninis tekstas arba turėtų būti pridėta išmaniosios sutarties schema. Tais atvejais, kai kalbinės tekstinės versijos ar išmaniosios sutarties schemos nėra, investuotojams, neturintiems konkrečių žinių, kurios leistų jiems nustatyti, kas yra svarbu priimant pagrįstą sprendimą, remiantis tik koduota informacija, rekomenduojama kreiptis profesionalaus patarimo.
- 101.3.** Kuo ilgesnis bet kurios išmaniosios sutarties vykdymas, tuo mažiau „išmani“ ji yra, nes jos vykdymas gali būti apsunkintas arba visiškai neįmanomas dėl aplinkybių pasikeitimo, pavyzdžiui, teisės aktų pakeitimų, priimtų teismo sprendimų ir kt. Kuriant išmaniąją sutartį rekomenduojama įvertinti tokių aplinkybių atsiradimo riziką.
- 101.4.** Reglamento dėl prospekto 23 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, jeigu prospektas yra susijęs su vertybinių popierių viešu siūlymu, investuotojai, kurie jau yra sutikę įsigyti vertybinių popierių arba juos pasirašyti prieš paskelbiant priedą, turi teisę per 2 darbo dienas po priedo paskelbimo atšaukti savo sutikimą, jeigu svarbus naujas veiksnys,

reikšminga klaida arba reikšmingas netikslumas atsirado arba buvo pastebėtas prieš pasibaigiant siūlymo laikotarpiui arba prieš pateikiant vertybinius popierius, priklausomai nuo to, kas įvyks anksčiau. Ši investuotojų teisė atšaukti savo sutikimą analogiškai būtų taikoma ir tuo atveju, kai būtų parengtas vertybinių popierių požymių turinčių žetonų prospektas. Šiame kontekste vertėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, jeigu išmanioji sutartis būtų sudaroma iki siūlymo laikotarpio pabaigos arba iki vertybinių popierių pateikimo, priklausomai nuo to, kas įvyktų anksčiau, išmaniojoje sutartyje turėtų būti nustatyta sąlyga, leidžianti investuotojui pasinaudoti savo sutikimo atšaukimo teise. Tokios sąlygos išmaniojoje sutartyje nenumačius, atsižvelgiant į šiai sutarčiai būdingas nekintamumo ir neatšaukiamumo savybes, investuotojas susidurtų su sunkumais, norėdamas pasinaudoti minėta teise. Lygiai taip pat išmaniojoje sutartyje turėtų būti numatyta galimybė esant poreikiui apriboti asmens turimų žetonų perleidimą, įkeitimą ir pan. veiksmus.

- 101.5.** Sudarius išmaniają sutartį, rekomenduojama pasitelkti tretįjį asmenį išmaniosios sutarties auditui (angl. *smart contract auditing*) atlikti. Tokio išmaniosios sutarties audito tikslas turėtų būti nustatyti, ar programuojant išmaniają sutartį nebuvo padaryta vidinės loginės, techninės klaidos, ar išmaniojoje sutartyje užprogramuotos sąlygos atitinka žetonų emisijos dokumente nurodytas žetonų emisijos sąlygas ir užtikrina žetonų turėtojams pagal žetonų emisijos dokumente atskleistą informaciją suteikiamų teisių realų įgyvendinimą, ir pateikti ataskaitą apie tai, kaip išmanioji sutartis veikia, kokios yra jos funkcijos bei rizikos. Rekomenduojama, kad išmaniosios sutarties auditą atliekantis asmuo būtų nesusijęs su žetonų leidėju ir deklaruotų savo nepriklausomumą nuo žetonų leidėjo.
- 101.6.** Siekiant skaidrumo ir patikimumo, išmaniosios sutarties auditą atliekančiam asmeniui rekomenduojama atskleisti, kokio turinio ir apimties išmaniosios sutarties įvertinimą jis atliko, ką tikrino, kokias išvadas padarė. Bendro pobūdžio formuluotės, kaip antai „išmanioji sutartis yra sukurta tinkamai“, „išmanioji sutartis visais reikšmingais aspektais atitinka žetonų emisijos dokumentą“, potencialių investuotojų požiūriu gali būti neinformatyvios, todėl rekomenduojama tiksliai nurodyti, kokie aspektai buvo vertinti ir koks yra tokio vertinimo rezultatas.
- 101.7.** Išmaniosios sutarties auditą atliekančio asmens išvada turėtų būti rengiama dėl kiekvienos išmaniosios sutarties ir įtraukiama į prospektą (ar kitą emisijos dokumentą) kaip ekspertų išvada bei pateikiama priežiūros institucijai kartu su prašymu patvirtinti prospektą.
- 102.** Pažymėtina, kad išmaniosios sutartys gali paversti teisinius įsipareigojimus automatizuotais procesais; užtikrinti didesnę saugumą lygi, jeigu kūrimo procesas yra saugus ir patikimas; sumažinti priklausomybę nuo patikimų tarpininkų; mažinti sandorių išlaidas. Tačiau jose taip pat gali būti vidinių loginių ar techninių kodavimo klaidų, padarytų kūrimo proceso metu; automatizuotas išmaniųjų sutarčių vykdymas gali būti nutrauktas dėl platformos, kurioje sutartis vykdoma, trūkumų, kibernetinių atakų ar išorinių veiksnių, kai išmaniųjų sutarčių vykdymą turi patvirtinti trečiosios šalys, pavyzdžiui, viešasis registras, notaras ar kitos institucijos. Todėl bet kokios išmaniosios sutarties patikimumas visada yra svarbus.

5.7. Pirminė vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apyvarta

- 103.** Pirminei vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apyvartai taikytinos Vertybinių popierių įstatymo 8 straipsnio nuostatos, t. y. pirminė žetonų apyvarta gali vykti keletu būdų – juos platinant pačiam emitentui savo jėgomis (pvz., jei jis pats yra ir emitentas) arba pagal sutartį su tarpininku, įskaitant pirminės apyvartos vykdymą per sutelktinio finansavimo platformą, kai ji veikia kaip tarpininkas. Taip pat juos platinti galima ir reguliuojamos rinkos, DPS, OPS ir (arba) atsiskaitymų sistemos operatorių techninėmis organizacinėmis priemonėmis pagal jų patvirtintas taisykles (jeigu prekybos vietos operatorius tokias paslaugas teikia). Žetonų pardavimas / prekyba taip pat gali būti vykdoma atitinkamose PDT platformose.
- 104.** Kaip jau minėta šiose Gairėse, atsižvelgiant į Vertybinių popierių įstatymo nuostatas, jeigu vertybinių popierių požymių turinčių žetonų viešas siūlymas numatytas tik Lietuvoje, pareiga paskelbti prospektą taikoma tik tuomet, jeigu emitento visų viešai siūlomų vertybinių popierių požymių turinčių žetonų bendra pardavimo vertė valstybėse narėse viršija Vertybinių popierių įstatyme nustatytą 8 000 000 Eur ribą skaičiuojant per 12 mėnesių laikotarpį. Tačiau ketinant vertybinių popierių požymių turinčius žetonus, kurių vertė per 12 mėnesių yra lygi arba didesnė kaip 1 000 000 Eur, platinti viešai už Lietuvos ribų (*cross-border* siūlymo atvejais) ir nesant Reglamente dėl prospekto 1 straipsnyje nustatytų išimčių, turi būti prieš tai paskelbtas prospektas. Atkreiptinas dėmesys, kad kitų ES valstybių narių teisės aktai gali nustatyti papildomus reikalavimus ar išimtis prospekto ar kito emisijos dokumento rengimui (pvz. nereikalauti prospekto viešai siūlant 1-8 mln Eur vertės per 12 mėn. laikotarpį vertybinių popierių arba numatyti papildomus reikalavimus viešiams siūlymams, kurių vertė nesiekia 1 000 000 Eur per 12 mėnesių).
- 105.** Jeigu vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymo sąlygose numatytas jų viešas siūlymas ne tik Lietuvoje, bet ir kitose valstybėse narėse, teikiant prospekto projektą tvirtinti LB, kartu turėtų būti pateiktas prašymas patvirtintą prospektą persiųsti valstybių narių, kuriose bus vykdomas viešas žetonų platinimas / siūlymas (priimančiųjų valstybių narių), kompetentingoms institucijoms (Komisijos deleguotojo reglamento Nr. 2019/980 42 straipsnis). Patvirtinęs prospektą LB nustatyta tvarka informuoja tų valstybių narių, kuriose numatytas viešas žetonų platinimas, kompetentingas institucijas ir ESMA apie patvirtinimą ir persiunčia patvirtintą prospektą.
- 106.** Jei LB arba kitos valstybės narės priežiūros institucija patvirtina prospektą, emitentai vertybinių popierių savybių turinčius žetonus gali viešai siūlyti prospekte išvardytose ES valstybėse narėse.
- 107.** Skelbiant prospektą, bet kuris tarpininkas, emitentas, platformos, kurioje vykdomas vertybinių popierių savybių turinčių žetonų viešas siūlymas, operatorius arba kitas platintojas, paskelbdamas prospektą, turi aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyti, kur (kuriose valstybėse narėse) viešas siūlymas yra vykdomas ir kad prospektas nėra skirtas kitų valstybių narių gyventojams. Tačiau kitų valstybių (ES valstybių narių ir kitų) rezidentai turi teisę savo iniciatyva pasirašyti siūlomus žetonus, jei tokios galimybės neriboja konkretaus siūlymo sąlygos ar tos valstybės teisės aktai.
- 108.** Jeigu vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisijos sąlygose numatyta, kad jų viešas siūlymas bus vykdomas tik tam tikroje valstybėse, rekomenduotina turėti konkrečius argumentus / įrodymus, kad siūlymas nebuvo nukreiptas į kitas, nei nurodyta prospekte, valstybes ir jų gyventojus (pvz., prospektas bei informacija apie prospekto patvirtinimą ar siūlymą nebuvo skelbta kitomis, nei valstybių, kuriose numatytas viešas siūlymas, kalbomis (arba finansų rinkose visuotinai pripažinta anglų kalba), nėra sudaryta susitarimų / sutarčių dėl reklamos skleidimo kitose valstybėse narėse ar

trečiojoje valstybėje, reklamos sutartyse aiškiai nurodyta, kad reklama galima tik išvardytose valstybėse, ir t. t.

- 109.** Vertybinių popierių įstatyme numatyta galimybė pirminės vertybinių popierių apyvartos metu skirstyti investuotojus į grupes, numatant skirtingas siūlymo sąlygas (pvz., pasirašymo kaina, pasirašymo prioritetas) investuotojų grupėms, tuo atveju, jeigu visiems asmenims, priklausantiems tai pačiai grupei, bus užtikrintos vienodos siūlymo sąlygos. Atsižvelgiant į tai, ir vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymo atveju taip pat gali būti išskirtos atskiros investuotojų grupės, tačiau investuotojų priskyrimo tokioms grupėms kriterijai turi būti aiškūs, konkretūs, pamatuojami ir iš anksto pateikti emisijos sąlygų dokumente (informaciniame dokumente, prospekte ar kt.) bei įtvirtinti išmaniojoje sutartyje.
- 110.** Visiems investuotojams, nepriklausomai nuo to, ar jie skirstomi į grupes, ar ne, turi būti užtikrintos vienodos teisės į informaciją. Visa svarbiausia su žetonų siūlymu ir jų emitentu susijusi informacija turi būti atskleista vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emitento viešai paskelbtame ir visiems investuotojams neatlygintinai pasiekiamame emisijos sąlygų dokumente (prospekte arba informaciniame dokumente, ar kt.), o reklaminiuose pranešimuose pateikiama informacija turėtų atitikti emisijos sąlygų dokumente pateiktą informaciją. Net ir tuo atveju, kai prospekto ar informacinio dokumento rengti nereikia, teikiant svarbią informaciją potencialiems investuotojams, ji visiems asmenims turėtų būti atskleidžiama vienodomis sąlygomis.
- 111.** Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaujantis LB pozicija dėl virtualiojo turto ir pirminio virtualiojo turto žetonų platinimo, finansų rinkos dalyviai, teikiantys finansines paslaugas, neturėtų dalyvauti veikloje ar teikti paslaugų, susijusių su virtualiuoju turtu, įskaitant virtualiojo turto pirkimą, laikymą ar pardavimą. Atsižvelgiant į tai, apibrėžiant tikslines investuotojų grupes reikėtų įvertinti tai, kad finansines paslaugas teikiantys asmenys galėtų įgyti vertybinių popierių požymių turinčių žetonų, jeigu tai būtų suderinama su LB pozicija.
- 112.** Taip pat pažymėtina, kad vertybinių popierių požymių turinčių žetonų pirminės (ir antrinės) apyvartos tvarka turi užtikrinti, kad žetonų neįsigytų asmenys, nurodyti 2014 m. rugsėjo 8 d. Tarybos reglamente (ES) Nr. 960/2014, iš dalies keičiančiame Reglamentą (ES) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, ir kiti asmenys, kuriems taikomos sankcijos ar draudimai.

5.8. Antrinė vertybinių popierių požymių turinčių žetonų prekyba

- 113.** Visi aptarti klausimai buvo išnagrinėti laikantis principo, kad STO netaikomas joks specifinis teisinis režimas, ir kai žetonas yra kvalifikuojamas kaip tam tikro tipo finansinė priemonė, taikomos įprastos reguliavimo sąlygos. Jeigu žetonas kvalifikuojamas kaip finansinė priemonė, jo įtraukimui į prekybą ir prekybai reguliuojamoje rinkoje, daugiašalėje prekybos sistemoje ar kitoje teisės aktuose apibrėžtoje rinkoje, turi būti taikomos atitinkamos nuostatos, taikomos vertybinių popierių įtraukimui į prekybą ir prekybai tose rinkose.
- 114.** Jeigu žetonai yra traktuojami kaip finansinės priemonės, platformos, kuriose prekiaujama žetonais naudojant centrinę pavedimų knygą ir (arba) suderinant pavedimus pagal kitus prekybos modelius, gali būti laikomos daugiašalėmis sistemomis ir turėtų veikti arba

laikantis FPRD II III antraštinės dalies ir atitinkamų Finansinių priemonių rinkų įstatymo reikalavimų, t. y. kaip RR, arba laikantis FPRD II II antraštinės dalies reikalavimų, t. y. kaip DPS arba OPS. RR yra valdomos ar tvarkomos rinkos operatoriaus. DPS ir OPS yra valdomos rinkos operatoriaus ar investicinės įmonės.

- 115.** Kai šių platformų operatoriai prekiauja savo sąskaita ir vykdo klientų pavedimus už jų nuosavas lėšas, jie turėtų būti traktuojami ne kaip daugiašalės prekybos vietos, bet kaip tarpininkai / prekiautojai, teikiantys FPRD II nurodytas paslaugas savo sąskaita ir (arba) vykdančys klientų užsakymus, todėl jie turėtų veikti pagal FPRD II II antraštinės dalies reikalavimus.
- 116.** Prekybos platformos, kurios yra naudojamos pirkimo ir pardavimo skelbimams ir neturi tikrų sandorių vykdymo arba prekybos organizavimo priemonių, gali būti traktuojamos kaip skelbimų lentos ir jos nepatenka į FPRD II aprėptį, kaip aprašyta 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 600/2014 dėl finansinių priemonių rinkų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 preambulės 8 konstatuojamojoje dalyje.
- 117.** Išsamesnės nuostatos dėl prekybos vietoms taikytinų ES teisės aktų reikalavimų išdėstytos ESMA patarimo dokumente.

5.9. Vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apskaita

- 118.** Vertybinių popierių požymių turinčių žetonų išleidimo atveju taikomi tie patys finansinių priemonių apskaitos principai ir lygiai, finansinių priemonių sąskaitų atidarymo, tvarkymo ir uždarymo reikalavimai, kaip ir įprastoms finansinėms priemonėms, ir priklauso nuo jų emitento teisinės formos, vertybinių popierių požymių turinčių žetonų požymių, platinimo būdo ir kitų sąlygų. Vertybinių popierių požymių turintys žetonai taip pat kaip įprastos finansinės priemonės turėtų būti fiksuojami įrašais finansinių priemonių sąskaitose, tvarkomose Finansinių priemonių rinkų įstatyme nustatyta tvarka.
- 119.** Akcinių bendrovių viešai (taip pat ir neviešai) platinamiems vertybinių popierių požymių turintiems žetonams (nepriklausomai nuo to, kokių vertybinių popierių požymių jie turi) taikomi tokie patys finansinių priemonių apskaitos principai ir lygiai, finansinių priemonių sąskaitų atidarymo, tvarkymo ir uždarymo reikalavimai, kaip ir emitentų akcijoms / obligacijoms ar kitoms finansinėms priemonėms, – šios finansinės priemonės fiksuojamos darant įrašus finansinių priemonių sąskaitose, tvarkomose Finansinių priemonių rinkų įstatymo VI skyriuje nustatyta tvarka. Tokie patys reikalavimai taikomi ir viešai platinamiems uždarųjų akcinių bendrovių žetonams, turintiems obligacijų ar išvestinių finansinių priemonių požymių.
- 120.** Vertybinių popierių požymių turintys žetonai fiksuojami darant įrašus finansinių priemonių sąskaitose, tvarkomose Finansinių priemonių rinkų įstatymo nustatyta tvarka. Tokie vertybinių popierių požymių turintys žetonai apskaitomi finansinių priemonių apskaitos sistemoje, kurią sudaro tarpusavyje susijusių aukščiausiojo ir žemesniojo finansinių priemonių apskaitos lygių finansinių priemonių sąskaitų ir jų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų bei finansinių priemonių apskaitos principų visuma. Emitentai ir kiti asmenys, kurių vertybinių popierių požymių turinčių žetonų ar kitų finansinių priemonių emisija registruota centriniame vertybinių popierių depozitoriume, privalo jo nustatyta tvarka ir terminais informuoti jį apie finansinių

priemonių įvykius ir pateikti jam su tuo susijusius dokumentus ir informaciją, būtiną šiems įvykiams įvykdyti.

- 121.** Atsižvelgiant į žetonų, turinčių vertybinių popierių požymių, specifiką, sąskaitų tvarkytojas turėtų turėti galimybę tvarkyti žetonų apskaitą PDT tinkle, jeigu tai leistų užtikrinti finansinių priemonių apskaitos principų (įskaitant atskirą apskaitą, lėšų atskiriamumą, skaidrumą, bet tuo neapsiribojant) bei apskaitos reikalavimų laikymąsi ir sandorių atsekamumą.
- 122.** Vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apskaitos įrašai PDT galėtų būti prilyginami įrašams finansinių priemonių sąskaitose tik tuo atveju, jeigu įrašai PDT būtų atliekami pagal Finansinių priemonių rinkų įstatymo reikalavimus, atitinkamai užtikrinant finansinių priemonių apskaitos sistemos integralumą ir vientisumą aukščiausiuoju ir žemesniuoju finansinių priemonių apskaitos lygiu ir užtikrinant emisijos sąlygų vykdymą. Centrinis vertybinių popierių depozitoriumas ir sąskaitų tvarkytojai turėtų imtis tinkamų sutikrinimo priemonių (angl. *reconciliation*), siekiant pagal teisės aktų reikalavimus užtikrinti vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisijos vientisumą. Jei tam tikros vertybinių popierių požymių turinčių žetonų emisijos sutikrinimo procese dalyvauja kiti subjektai, centrinis vertybinių popierių depozitoriumas ir bet kuris iš tokių subjektų turėtų susitarti dėl tarpusavyje taikomų atitinkamų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija priemonių, siekdami užtikrinti emisijos vientisumą.
- 123.** PDT, kuri traktuojama kaip vertybinių popierių atsiskaitymo sistema, gali valdyti tik centrinis vertybinių popierių depozitoriumas, atitinkantis Centrinio vertybinių popierių depozitoriumų reglamento reikalavimus.
- 124.** Neviešai platinamų uždarnosios akcinės bendrovės perleidžiamųjų vertybinių popierių požymių turinčių žetonų apskaita gali būti vykdoma vadovaujantis Akcinių bendrovių įstatymo 41 straipsnio 3 dalies nuostatomis.

5.10. Žetonų, kurie laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, reklama

- 125.** Pagal Reglamento dėl prospekto 22 straipsnio 1 dalį, bet kokia reklama, susijusi su viešu vertybinių popierių siūlymu arba įtraukimu į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, turi atitikti Reglamente dėl prospekto nustatytus principus. Jeigu žetonai yra laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, nuostatos dėl reklamos, taikomos su vertybiniais popieriais susijusiai reklamai, turi būti taikomos ir žetonams.
- 126.** „Reklama“ pagal Reglamento dėl prospekto 2 straipsnio k punktą reiškia pranešimą:
 - 126.1.** kuris yra susijęs su konkrečiu viešu vertybinių popierių siūlymu arba įtraukimu į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą;
 - 126.2.** kuriuo konkrečiai siekiama skatinti galimą vertybinių popierių pasirašymą arba įsigijimą.
- 127.** Jeigu emitentas arba siūlytojas žodžiu ar raštu atskleidžia reikšmingą informaciją vienam ar daugiau atrinktų investuotojų, tokia informacija, jei taikoma, turi būti arba:
 - 127.1.** atskleidžiama visiems kitiems investuotojams, kuriems siūlymas yra skirtas, jeigu paskelbti prospekto nereikalaujama; arba
 - 127.2.** įtraukiama į prospektą arba prospekto priedą, jeigu reikalaujama paskelbti prospektą.
- 128.** Jeigu emitentas, siūlytojas arba asmuo, prašantis įtraukti žetonus į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, privalo parengti prospektą, reklama turi būti aiškiai atpažįstama kaip reklama. Reklamoje pateikiama informacija negali būti netiksli arba klaidinanti ir turi atitikti prospekte pateiktą informaciją, jei prospektas jau paskelbtas, arba informaciją, kurią reikalaujama įtraukti į prospektą, jei prospektas dar tik bus

paskelbtas. Reklamoje nurodoma, kad prospektas buvo arba bus paskelbtas ir kur investuotojai gali arba galės jį rasti. Visa žodžiu arba raštu atskleidžiama informacija apie vertybinių popierių viešą siūlymą arba įtraukimą į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, net jei ji atskleidžiama ne reklamos tikslais, turi atitikti prospekte pateikiamą informaciją.

- 129.** Kadangi Reglamente dėl prospekto išdėstytos nuostatos dėl reklamos nedaro poveikio kitoms taikytinoms ES teisės nuostatomis (22 straipsnio 11 dalies), į tas kitas atitinkamas nuostatas taip pat turi būti atsižvelgiama, pavyzdžiui, žr. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos ir Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą, kuriuo perkeliama pirmiau minėta Direktyva 2006/114/EB).
- 130.** Pažymėtina, kad Reglamento dėl prospekto nuostatos, susijusios su reklamos veikla, išsamiau apibrėžtos Komisijos deleguotajame reglamente Nr. 2019/979.

5.11. Nuostatų dėl periodinės informacijos atskleidimo taikymas ir emitento kontrolės perėmimas

- 131.** 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo, iš dalies keičiančioje Direktyvą 2001/34/EB 2004 m. gruodžio 15 d. (toliau – Skaidrumo direktyva), nurodytas reikalavimas pateikti tikslia, išsamią ir savalaikę informaciją apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje, esančioje ar veikiančioje valstybėje narėje. Visų pirma ja reikalaujama atskleisti periodinę ir einamąją informaciją apie šiuos emitentus, pvz., metines finansines ataskaitas, pusmečio ataskaitas, ketvirčio ataskaitas (jei taikoma), kontrolinių akcijų paketų įsigijimą ar perleidimą ir bet kokius vertybinių popierių savininkų teisių pasikeitimus. Skaidrumo direktyva taikoma tik tais atvejais, kai finansinės priemonės yra perleidžiamieji vertybiniai popieriai, kaip apibrėžta FPRD II 4 straipsnio 1 dalies 44 punkte.
- 132.** Jeigu žetonai yra laikomi perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais, kuriais leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje, esančioje ar veikiančioje valstybėje narėje, emitentai turės laikytis Skaidrumo direktyvoje nustatytų periodinės ir einamosios informacijos atskleidimo reikalavimų. Šios direktyvos nuostatos buvo perkeltos į Vertybinių popierių įstatymą, todėl emitentai, kurių žetonai yra kotiruojami reguliuojamoje rinkoje, turi atitikti šio įstatymo nuostatas.
- 133.** 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/25/EB dėl įmonių perėmimo pasiūlymų (toliau – Direktyva dėl įmonių perėmimo pasiūlymų) nustatyti reikalavimai taikomi oficialiems siūlymams bei privalomiems akcijų pirkimams ir pardavimams. Atitinkamos Direktyvos dėl įmonių perėmimo pasiūlymų nuostatos dėl Lietuvos Respublikoje įsteigto emitento nuosavybės vertybinių popierių reglamentuojamos Vertybinių popierių įstatymo IV skyriuje. Šio skyriaus nuostatos vertybinių popierių žetonų savininkų atžvilgiu taikytinos tada, kai asmens turimi vertybinių popierių žetonai laikomi lygiaverčiais akcijoms arba turinčiais nuosavybės vertybinių popierių požymių ir suteikia emitento kontrolės teises.

5.12. Piktnaudžiavimo rinka reglamentas

- 134.** PRR draudžia vykdyti prekybą vertybiniais popieriais naudojantis viešai neatskleista informacija, neteisėtą viešai neatskleistos informacijos atskleidimą ir manipuliavimą rinka (piktnaudžiavimą rinka), susijusius su šiomis priemonėmis: a) finansinėmis priemonėmis, kuriomis leidžiama prekiauti reguliuojamoje rinkoje ar dėl kurių pateiktas prašymas leisti prekiauti reguliuojamoje rinkoje; b) finansinėmis priemonėmis, kuriomis prekiaujama, leidžiama prekiauti ar dėl kurių pateiktas prašymas leisti prekiauti DPS; c) finansinėmis priemonėmis, kuriomis prekiaujama OPS; ir d) finansinėmis priemonėmis, neišvardytomis a, b arba c punktuose, kurių kaina ar vertė priklauso nuo tuose punktuose nurodytų finansinių priemonių, arba kurios daro poveikį tų finansinių priemonių kainai ar vertei (PRR 2 straipsnis). Anksčiau paminėti draudimai taikomi visiems asmenims (PRR 14 straipsnis).
- 135.** Kai žetonai kvalifikuojami kaip finansinės priemonės, kuriomis leidžiama prekiauti prekybos vietoje (arba, jei jomis nėra prekiaujama prekybos vietoje, jų kaina ar vertė priklauso nuo prekybos vietoje prekiaujamų finansinių priemonių, arba kurios daro poveikį tų finansinių priemonių kainai ar vertei), jiems bus taikomas PRR. Be to, prekybos platformos turėtų turėti veiksmingas priemones, sistemas ir procedūras, kuriomis nustatomas piktnaudžiavimas rinka, pranešama apie jį ir užkertamas jam kelias (PRR 16 straipsnis). Emitentai privalo kaip įmanoma greičiau pateikti viešai neatskleistą informaciją (PRR 17 straipsnis) ir turėti viešai neatskleistos informacijos turinčių asmenų sąrašą (PRR 18 straipsnis). Vadovai privalo emitentams ir kompetentingoms institucijoms pranešti apie kiekvieną savo labai įvykdytą sandorį (PRR 19 straipsnis). Asmenys, rengiantys ar teikiantys investavimo rekomendacijas, turi imtis tinkamų priemonių, siekdami užtikrinti, kad tokia informacija būtų pristatoma objektyviai (PRR 20 straipsnis). Tai ypač aktualu kalbant apie žetonų rinkas, nes jose egzistuoja ribota prekybos apimtis ir (arba) koncentruotos tam tikrų žetonų nuosavybės teisės, o tai gali kelti didesnę interesų konfliktų riziką.
- 136.** Žetonų rinkos naujoviškumas taip pat gali reikšti ir naujus piktnaudžiavimo būdus, kurie nėra tiesiogiai nurodyti PRR ar dabartinėje rinkos stebėsenos tvarkoje. Pvz., nauji veikėjai, kaip antai virtualiojo turto (žetonų) gamintojai ar virtualiosios piniginių paslaugų teikėjai, gali turėti naujų formų viešai neatskleistą informaciją ir ji gali būti panaudota manipuliuojant žetonų prekyba ar atsiskaitymų sistema.
- 137.** PRR taikymas taip pat gali sukelti tam tikrų problemų decentralizuotose prekybos platformose, nes gali būti sunku identifikuoti rinkos operatorių.
- 138.** Reikėtų pažymėti, kad kai žetonai nėra laikomi finansinėmis priemonėmis, jų atžvilgiu nebūtų taikomos PRR nuostatos.

6. TEISĖS AKTŲ NUORODOS, SANTRUMPOS IR TERMINŲ ŽODYNAS

6.1. Teisės aktų nuorodos ir santrumpos

CVPDR – 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 909/2014 dėl atsiskaitymo už vertybinius popierius gerinimo Europos Sąjungoje ir centrinių vertybinių popierių depozitoriumų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos 98/26/EB ir 2014/65/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 236/2012

Direktyva dėl įmonių perėmimo pasiūlymų – 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/25/EB dėl įmonių perėmimo pasiūlymų

FPRD II – 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES

Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 2019/979 – 2019 m. kovo 14 d. KOMISIJOS deleguotasis reglamentas Nr. 2019/979, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2017/1129 papildomas prospekto santraukoje pateikiamos pagrindinės informacijos, prospektų skelbimo ir klasifikavimo, vertybinių popierių reklamos, prospekto priedų ir pranešimų portalo techniniais reguliavimo standartais ir kuriuo panaikinamas Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 382/2014 ir Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2016/301

Komisijos deleguotasis reglamentas Nr. 2019/980 – 2019 m. kovo 14 d. KOMISIJOS deleguotasis reglamentas Nr. 2019/980, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1129 papildomas nuostatomis dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai arba įtraukiami į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, formato, turinio, tikrinimo ir tvirtinimo ir kuriuo panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 809/2004

MIFIR – 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 600/2014 dėl finansinių priemonių rinkų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012

PRR – 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 596/2014 dėl piktnaudžiavimo rinka (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) ir kuriuo panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/6/EB ir Komisijos direktyvos 2003/124/EB, 2003/125/EB ir 2004/72/EB

Reglamentas dėl prospekto – 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl prospekto, kuris turi būti skelbiamas, kai vertybiniai popieriai siūlomi viešai arba įtraukiami į prekybos reguliuojamoje rinkoje sąrašą, ir kuriuo panaikinama Direktyva 2003/71/EB

Skaidrumo direktyva – 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/109/EB dėl informacijos apie emitentus, kurių vertybiniais popieriais leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, skaidrumo reikalavimų suderinimo, iš dalies keičianti Direktyvą 2001/34/EB

Akcinių bendrovių įstatymas – Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas

Atsiskaitymų baigtinumo įstatymas – Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas

Finansinių priemonių rinkos įstatymas – Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkos įstatymas

Sutelktinio finansavimo įstatymas – Lietuvos Respublikos sutelktinio finansavimo įstatymas

Vertybinių popierių įstatymas – Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas

ESMA patarimas – patarimas „Pirminis viešas siūlymas ir virtualiosios valiutos“ Nr. ESMA50-157-1391, 2018 m. gruodžio 10 d. išleistas Europos vertybinių popierių ir rinkos institucijos (anglų k.)

LB pozicija – Lietuvos banko pozicija dėl virtualiojo turto ir pirminio virtualiojo turto žetonų platinimo (papildyta 2019 m. sausio 21 d.).

Nutarimas Nr. 03-45 – 2013 m. vasario 28 d. Lietuvos banko nutarimas Nr. 03-45 „Dėl informacinio dokumento, privalomo rengti viešai platinant vidutinio dydžio emisijas, rengimo ir skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Apklausa – 2018 m. vasarą ESMA surengta valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų apklausa, siekiant gauti išsamų atgalinį ryšį apie galimą virtualiųjų valiutų kaip finansinių priemonių teisinį kvalifikavimą

ES – Europos sąjunga
ESMA – Europos vertybinių popierių ir rinkos institucija
DPS – daugiašalės prekybos sistemos
ICO – pirminis virtualiojo turto žetonų siūlymas
LB – Lietuvos bankas
NKI – nacionalinė kompetentinga institucija
OPS – organizuotos prekybos sistemos
PDT – paskirstytųjų duomenų technologija
PP/TF – pinigų plovimas / teroristų finansavimas
RR – reguliuojamos rinkos
STO – vertybinių popierių požymių turinčių žetonų siūlymas

6.2. Sąvokų ir terminų žodynas

Virtualusis turtas – kriptografiškai apsaugotos skaitmeninės vertės ar sutartyje numatytos teisės išraiškos, kurios, naudojant tam tikros rūšies PDT, gali būti perleidžiamos, saugomos ar parduodamos elektroniniu būdu.

Žetonai – virtualusis turtas, kuris gali būti registruojamas PDT ir perleidžiamas be finansinių tarpininkų.

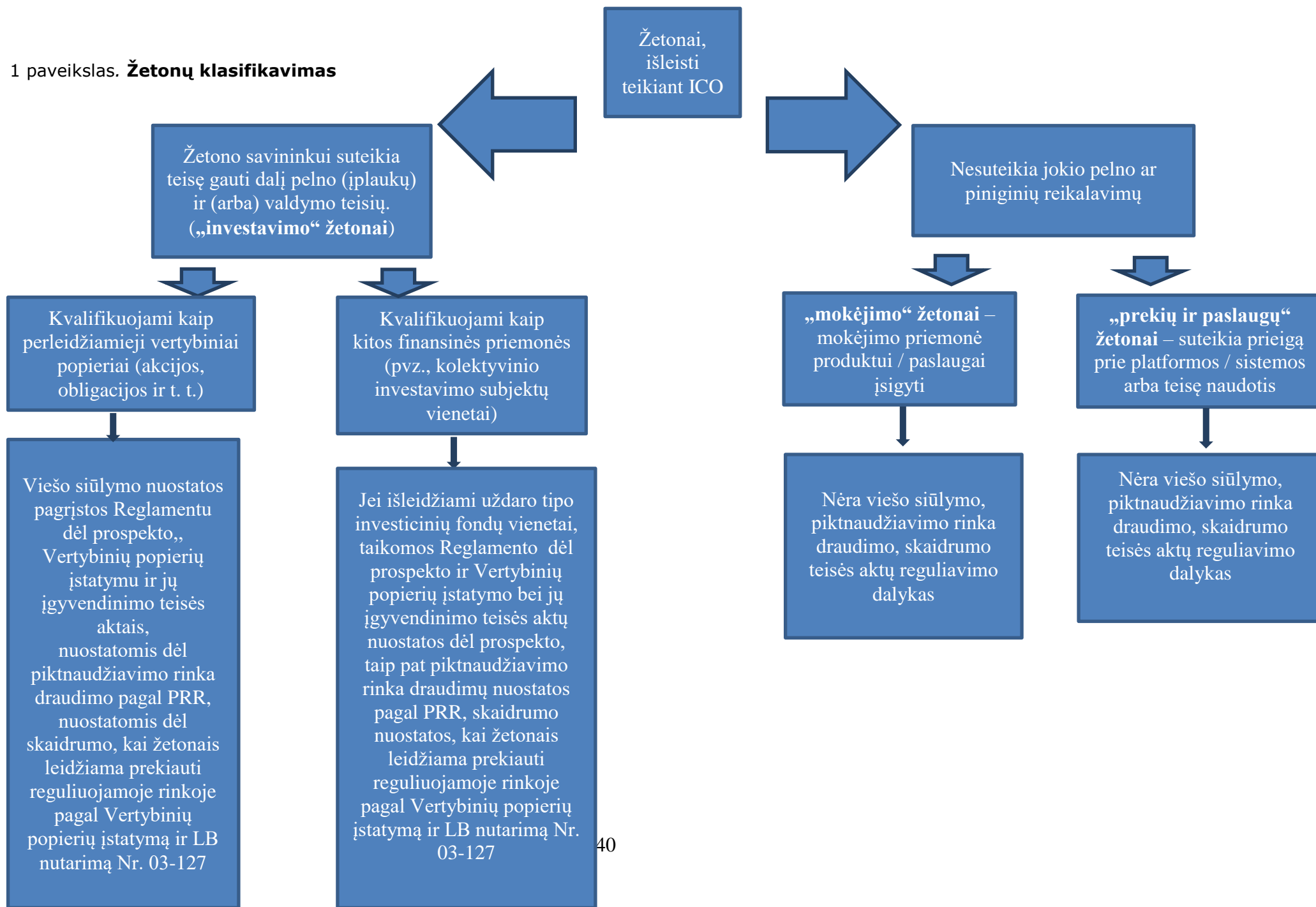
7. ĮSPĖJIMAS

Šios Gairės nėra naujas specifinį STO teisinį reguliavimą nustatantis teisės aktas, o labiau vadovas, pateikiantis galiojančios teisinės ir priežiūros sistemos interpretaciją.

Šių Gairių negalima laikyti oficialia teisės aktų interpretacija. LB priima sprendimus, atsižvelgdamas į visas faktines aplinkybes, kurios kiekvienu konkrečiu atveju gali skirtis. Šios Gairės negali būti vertinamos kaip sprendimas konkrečiu atveju. Šiose Gairėse aprašyta tik dalis LB išnagrinėtų aspektų. Jei kyla neatitikimų tarp šių Gairių ir LB pozicijos, laikomasi pastarosios.

Prašome atkreipti dėmesį į tai, kad šiose Gairėse įvardytos priemonės vis dar plėtojamoms. Taigi, teisinis jų kvalifikavimas ir interpretavimas gali keistis. Dėl šio sektoriaus naujumo teisinė sistema dar gali pasikeisti dėl virš nacionalinių (ES) ir (arba) nacionalinių teisinių iniciatyvų. LB pasilieka teisę bet kuriuo metu keisti šias Gaires arba jų dalį.

1 paveikslas. **Žetonų klasifikavimas**

2 paveikslas. **Žetonų rinkos dalyviai**

Rinkos dalyviai	Potencialios veiklos	Leidimų išdavimo reikalavimai
Žetonų emitentai	Žetonų išleidimas	Jei subjektas veikia kaip savo žetonų emitentas, jam nereikia jokio autorizavimo ar leidimo. Vis dėlto žetonų išleidimas ir prekyba turi atitikti finansų rinkos reglamentavimą, pvz., Reglamentą dėl prospekto, PRR, Vertybinių popierių įstatymą ir kitus susijusius teisės aktus.
Finansiniai tarpininkai (konsultantai ir makleriai)	Teikia investavimo paslaugas, susijusias su žetonų pirkimu, investavimo rekomendacijomis, priėmimu į reguliuojamą rinką, apskaitos paslaugas ir kitokias investavimo paslaugas, nurodytas Finansinių priemonių rinkų įstatyme	Finansinių priemonių rinkų įstatyme nurodyti leidimai yra būtini.
Biržos ir prekybos platformos	Sudaro sąlygas vykti rinkos dalyvių sandoriams	Jei taikytina, reikalingi Finansinių priemonių rinkų ir Sutelktinio finansavimo įstatymuose nurodyti leidimai.
Virtualiosios piniginės paslaugų teikėjai ir turto saugojimo paslaugų teikėjai (finansiniai tarpininkai ir centriniai vertybinių popierių depozitoriumai)	Teikia žetonų saugojimo paslaugas	Reikia turėti Finansinių priemonių rinkų įstatyme ir CVPDR nurodytus leidimus.
Mokėjimo paslaugų teikėjai	Suteikia investuotojams galimybę atsiskaityti virtualiuoju turtu arba įprastomis valiutomis	Reikalingi leidimai arba licencijos, kurie numatyti Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatyme arba Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatyme, kai mokėjimo paslaugų teikėjai mokėjimams vykdyti naudoja virtualųjį turtą.
Investuotojai	Fiziniai arba juridiniai asmenys, kurie investuoja į žetonus	-